

BŪKREŐ BLOG »

Despre istoria recentă a orașului păcatelor cu Vlad Nancă, Ionuț Cioană, Tudor Borduz și Felix Grim.

CITIȚI UN DOSAR DE CRISTI NEAGOE ÎN » PAGINILE 6-7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE OLTENIA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 46 (120) » 24-30 martie 2007 » Supliment săptăminal gratuit realizat de Editura Polirom și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

ROCKIN'
BY MYSELF

CURRENT-AREA

Dumitru Ungureanu

Multă vreme n-am știut ce mă atrage la muzica făcută de AC/DC. Și nici azi nu cred că știu. Un hard-rock simplu, puternic, fără faoane sau pretenții, parcă pe calapodul vieții la țară.

ÎN » PAGINA 10

Ada Milea mai cîntă o poveste

Veronica Niculescu

Înarmată cu chitara și însoțită de Bogdan Burlăcianu, Ada Milea ne cîntă din nou o poveste: *Nasul* lui Gogol. De această dată, pe lângă interpreți, care semnează și muzica originală a spectacolului, avem un regizor, Alexandru Dabija, care lansează conceptul de regie discretă.

ÎN » PAGINA 3

Primăvara poezilor la Craiova

Nicolae Coande

Dacă n-a reușit – nici nu și-a propus cu tot dinadinsul! – să „înflorească” în fiecare zi din intervalul în care s-a desfășurat în întreaga țară (12-18 martie), Festivalul „Primăvara poezilor” a făcut-o decisiv la Craiova într-o singură zi: vineri, 16 martie, la orele 14 fix!

ÎN » PAGINA 4

S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 13

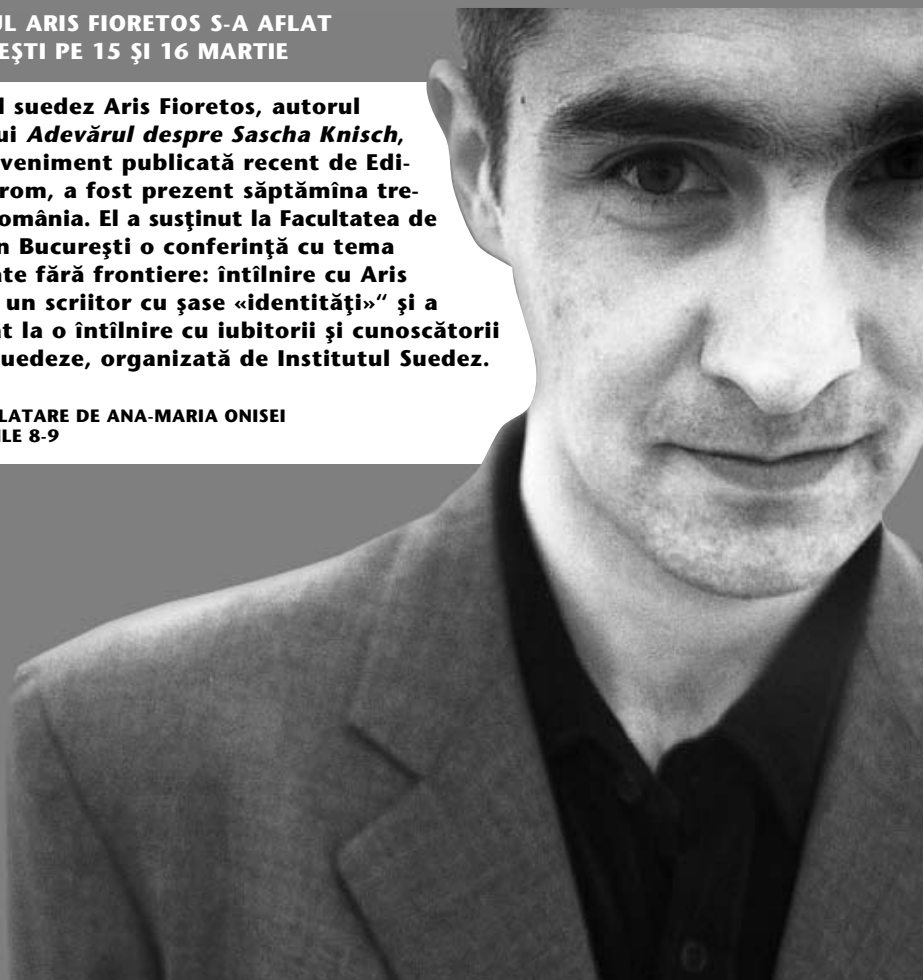
Literatura ca experiență a pierderii

SCRIITORUL ARIS FIORETOS S-A AFLAT
LA BUCUREȘTI PE 15 ȘI 16 MARTIE

Scriitorul suedez Aris Fioretos, autorul romanului *Adevărul despre Sascha Knisch*, o carte-eveniment publicată recent de Editura Polirom, a fost prezent săptămîna trecută în România. El a susținut la Facultatea de Litere din București o conferință cu tema „Identitate fără frontiere: întîlnire cu Aris Fioretos, un scriitor cu șase «identități»” și a participat la o întîlnire cu iubitorii și cunoscătorii culturii suedeze, organizată de Institutul Suedez.

CITIȚI O RELATARE DE ANA-MARIA ONISEI
ÎN » PAGINILE 8-9

Foto: Căpu Lăly, www.cabolin.com

PE SCURT

Start în prima sesiune de finanțare la CNDB pe 2007

Centrul Național al Dansului București organizează, între 11 și 14 aprilie, prima selecție de programe și proiecte din anul 2007. Aceasta este adresată profesioniștilor care activează în domeniul dansului contemporan, persoane fizice sau juridice: coreografi, dansatori, profesori, teoreticieni, critici, operatori culturali, fundații și asociații și se referă numai la programe și proiecte care urmează să se desfășoare în perioada 25 aprilie – 5 august 2007. Dosarele de participare la selecție pot fi înscrise pînă cel târziu la data de 10 aprilie 2007. Suma totală alocată programelor și proiectelor pentru sesiunea I/2007 de selecție este de 145.000 LEI. Condițiile generale de participare la selecție, documentația necesară și detaliile specifice sînt disponibile la secretariatul Centrului (e-mail: office@cndb.ro, tel: 021/3188676) sau pot fi descărcate de pe site-ul www.cndb.ro, secțiunea „concursuri de proiecte”.

Un an de

Luni, 26 martie, ora 20.00, Editura Polirom vă invită la aniversarea unui an de la lansarea colecției CHIC. Cinci domni vor fi prezenți la acest eveniment – creat special pentru doamne –, în ipostaza de mari cuceritori, la Crem Caffè (Piața Romană, Bulevardul Lascăr Catargi nr. 2). Va prezenta Mihaela Rădulescu, iar printre invitații se numără Andrei Gheorghe, Cristian Boureanu, Vlad Craioveanu, Leonard Muha (Ca\$Sa Loco) și Dan Sociu. În juriu vor fi Simona Kesler, Mihaela Spineanu, Simona Haraga, Simona Tache și Oana Boca.

Un partid aparte

U.D.M.R. a fost, încă de la apariția pe scena politică românească, un partid aparte. După derapajele ultranaționaliste ale României Mari și P.U.N.R. de la începutul deceniului trecut, care în mod paradoxal au făcut bine din punct de vedere politic formațiunii conduse actualmente de Markó Béla, U.D.M.R. a căpătat, într-o anumită măsură, un statut privilegiat. Presa responsabilă, care simțea nevoia să se delimiteze de excesele extremiștilor, a început să scrie mai puțin și, pe măsură ce a trecut timpul, cu tot mai multă precauție despre U.D.M.R., pentru a nu fi alăturată discursului pe care-l practica naționalistii.

Pe lângă acest tip de protecție, partidul maghiarilor din România și-a dezvoltat însă și un altul. Unul care i-ar permite chiar să funcționeze în afara regulilor democratice. Și asta pentru că este singurul partid politic din România care nu trebuie să fie permanent atent la electorat. U.D.M.R. nu are contracandidați veritabili pe plaja electorală vizată și, dat fiind că singura platformă-program pe care trebuie să o propună este cea de sprijinire a maghiarilor din România, nu e în pericol să-și diminueze această plată electorală. Membrii partidului ar putea spune că acesta este un avantaj: astfel, se pot concentra mai mult pe „interesele țării”. Raționamentul poate funcționa, însă reversul lui pare și mai credibil: neavînd probleme cu electoratul, scapă și de controlul acestuia. U.D.M.R. devine

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

astfel, respectînd jocul democratic, dar speculîndu-i slăbiciunile, un partid care funcționează de fapt – desigur, la un alt nivel și cu putere infinit mai mică – după principii asemănătoare partidelor unice.

Aș fi vrut să scriu asta încă din momentul în care U.D.M.R. și-a expus clar poziția potrivnică votului uninominal: acesta i-ar pune în pericol, evident, numărul de parlamentari, ar putea scoate formațiunea din culisele politicii, lăsînd-o mai degrabă în postura de spectator al jocului. Ceea ce, firește, nu poate să-i convină. Prin votul uninominal, U.D.M.R. ar fi obligată să funcționeze exact ca orice alt partid politic, ar trebui să-i convingă pe cetățenii români, și nu doar pe cetățenii români de origine maghiară, ceea ce, nu-i așa?, ar fi o normalitate respingătoare. U.D.M.R. și-ar pierde deci un drept cu care s-a obișnuit în atîta timp: acela de a influența scena politică.

Aș fi vrut să scriu încă și mai de mult aceste lucruri. Adică de cînd poetul Markó Béla, presedintele U.D.M.R., și-a justificat o sumă consistentă, de 90.000 lei noi, prin drepturi de autor permise anticipat de la anumite edituri. Gogorîta l-a adus în atenția D.N.A.-ului,

însă nu și pe masa de discuție a presei. Citeva mici ironii scrise au marcat momentul, apoi scandalul a fost uitat. Liderul oricărui alt partid, chiar și cu procente mai mici în preferințele electoratului, ar fi fost mult timp pe prima pagină a ziarelor, pe primele locuri în știrile televizate, subiect de talk-show-uri și așa mai departe. Nu și liderul U.D.M.R., firește. El face parte din scena politică românească, dar interesează direct doar o mică parte a votanților.

Ceea ce m-a făcut totuși să scriu acum a fost faptul că U.D.M.R., profitînd tocmai de cele menționate mai sus, pare a începe să se și comporte ca

un partid unic. Mă refer, mai exact, la scandalul privitor la ministrul Comunicațiilor, domnul Zsolt Nagy, al cărui dosar (penal) începe să capete consistență. Și nu atît la el, cît la reacția liderilor U.D.M.R. privitoare la acest ministru: orice alt partid și-ar fi manifestat rezervele, l-ar fi susținut, probabil, dar într-un mod precaut, dat fiind că un scandal de corupție îi poate eroda imaginea. Nu însă și U.D.M.R. Liderii partidului au răspuns întrebărilor ziaristilor privitoare la subiect cu o nonșalanță aproape de speriat, ce amintea de zeflemea P.S.D.-ului dinainte de 2004. Sigur, nici nu se pune problema unor măsuri privitoare la acest ministru, cum nu se pune problema ca vreun lider al U.D.M.R. să se gîndească măcar la faptul că Zsolt Nagy ar putea fi vinovat!

U.D.M.R. riscă astfel, poate pentru prima oară în existența acestei formațiuni, să cedeze ieftin ceea ce a cîștigat în 17 ani de democrație: credibilitatea față de celelalte formațiuni politice de pe scenă. Or, forța U.D.M.R.-ului a constat întotdeauna în faptul că era un partid democratic, cu care se putea face, postelectoral, o alianță politică. Dacă va deveni însă nefrecventabil de celelalte partide românești, U.D.M.R. are șanse să se transforme doar într-o asociație care sprijină interesele unei grupări etnice. Iar această poziție i-ar asigura mai degrabă mediatizarea în emisiuni dedicate minorităților decît pe scena politicii românești.

» Prin votul uninominal, U.D.M.R. ar fi obligată să funcționeze exact ca orice alt partid politic, ar trebui să-i convingă pe cetățenii români, și nu doar pe cetățenii români de origine maghiară, ceea ce, nu-i așa?, ar fi o normalitate respingătoare.

PREMIILE RADIO ROMÂNIA CULTURAL

Luni, 19 martie, au fost anunțați cîștigătorii premiilor Radio România Cultural pe anul 2006, acordate la Teatrul Odeon din București.

» Corneliu Porumboiu a fost premiat pentru lungmetrajul său de debut. A fost sau n-a fost?. „Foarte ciudat. Eu am făcut filmul ăsta într-un an și un an de zile după ce l-am terminat m-am tot plimbat pe la festivaluri și pe diverse scene. Mă onorează acest

premiu și sper să mă determine să termin scenariul următorului film, cu care am ceva probleme”, a spus Porumboiu.

» Premiul pentru teatru i-a revenit regizorului și profesorului David Estrig, întors în România anul trecut pentru a susține atelierul „În căutarea teatrului existențial”.

» Sherban Lupu (SUA) a fost cîștigătorul premiului pentru muzică, acordat pentru promovarea muzicii lui George Enescu în străinătate.

» Cu volumul *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie* (Editura Cartea Românească), Simona Popescu și-a adjudecat premiul pentru poezie.

» Premiul pentru proză i-a revenit lui Răzvan Rădulescu, cu *Teodosie cel Mic* (Editura Polirom). „M-am gîndit de multă vreme să aloc din nou timp majoritar scrisului de romane și faptul că Radio România Cultural îmi acordă acest premiu – surprinzător și onorant pentru mine – mă face să-mi doresc să mă întorc la literatură și radio”, a spus

scriitorul, într-o înregistrare video proiectată la Teatrul Odeon.

» La secțiunea emisiuni culturale de televiziune, premiul a revenit lui Dan C. Mihăilescu pentru „Omul care aduce cartea”. În timp ce premiul pentru reviste culturale a fost decernat publicației „Vatra”, secțiunea suplimentelor culturale a avut drept cîștigător „Ziarul de duminică”.

» Site-ul LiterNet (www.liternet.ro), fondat de Răzvan Penescu, a fost desemnat cel mai bun site cultural.

LANSĂRI – MINCU ȘI VIȘNIEC

Luni, 26 martie, de la ora 17.00, la Librăria „Mihail Sadoveanu” din București, Str. Magheru nr. 6-8 va avea loc lansarea volumului *Intermezzo. Aurora* de Marin Mincu. Vor vorbi Elena Vlădăreanu, Bogdan Ghiu, Mihai Gălățanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Tot luni, 26 martie, ora 17.00, în foaierea Teatrului de Comedie din Capitală va avea loc lansarea volumului *Omul pubelă • Femeia ca un cîmp de luptă* de Matei Vișniec. Prezintă: Florin Iaru. Lectura: Matei Vișniec și George Mihăiță. Lansarea va fi urmată de spectacolul de animație cu măști și păpuși în limba franceză, *Voci în întineric*, după *Teatrul descompus* de Matei Vișniec, regia Éric Deniaud.

DISPUTA SĂPTĂMÎNII

Florica Ichim, Liviu Malița și Miruna Runcan, critici nominalizați anul acesta la premiul UNITER au semnat o scrisoare deschisă către Ion Caramitru, președintele Uniunii, și către membrii Senatului instituției în care afirmă că se retrag din competiție dacă Alice Georgescu este menținută în juriul final. Semnatarii susțin că membru juriului final a încălcat „regula elementară a deontologiei” și că în două articole a refuzat să accepte ca făcînd parte din actul critic și cercetarea teatrală. În schimb, Georgescu spune că nu fusese încă numită în juriul final al premiilor atunci cînd a scris despre nominalizări.

SUPLIMENTUL LUI JUP

SIBIU 2007

Ada Milea mai cîntă o poveste

„Kovaliov avea fața netedă. Netedă, netedă, netedă.” Înarmată cu chitara și însoțită de Bogdan Burlăcianu, Ada Milea ne cîntă din nou o poveste: *Nasul* lui Gogol. De această dată, pe lângă interpreți, care semnează și muzica originală a spectacolului, avem un regizor, Alexandru Dabija, care lansează conceptul de regie discretă.

Veronica Niculescu

Cît e concert, cît e teatru?

Așezați pe băncuțe rudimentare, într-o sală de sport transformată în sală de teatru, Ada Milea și Bogdan Burlăcianu îl aduc la viață pe Kovaliov, cel cu fața netedă dintr-o lipsă acută de nas, într-o poveste actualizată, pe cît de amuzantă și absurdă, pe-atît de înduioșătoare. Dabija spune despre *Nasul* că nu este nici concert, nici teatru, ci „o formulă paradoxală, de 99% muzică și tot 99% teatru”. Toată povestea este cîntată, dar și jucată. După vizionare, îți dai seama că procentele ar putea fi repartizate și altfel, în funcție de „prestație”: mare parte a procentelor de la muzică merg la Ada, iar cele pentru teatru, la Bobo.

Ada Milea își însușește rolul povestitorului, nu lasă chitara din mînă și parcă dirijează întregul show, în timp ce Bogdan

Burlăcianu îl interpretează pe Kovaliov, cu un umor și un talent remarcabile. Împreună, țeș un spectacol fermecător în absurdul lui devenit credibil: îi se rupe inima de bietul om care s-a trezit fără nas, te nervezi cînd se chinuie să reclame pierderea la mica publicitate, mai că-ți vine să plîngi – „Pic, pic!” – cînd nasul găsit nu i se lipește la loc, rizi cînd îi tot cade pe jos – „Poc, poc!” – și te bucuri cînd, în sfîrșit, cu nasul recuperat, Kovaliov, „un om ce aspiră la o funcție înaltă în stat”, poate să iasă pe stradă la curcitură femeii.

De ce a dispărut Bălănescu?

Deși voit discretă, regia se simte în spectacolul excelent încheiat, ca și mina scenografului Andu Dumitrescu (cel care a lucrat și pentru *Pescărușul*). Imagini sînt proiectate în fundal – șantiere, străzi de-ale noastre, nasuri de tot felul, replici. Chiar și finalul nerostit al poveștii e

scris pe pinza albă, iar Ada și Bobo, așezați cu spatele la sală, devin ei înșiși spectatori.

Regizorul Alexandru Dabija a declarat la Sibiu, unde s-a jucat premiera, că este fericit fiindcă a montat un spectacol de alt tip decît pînă acum. „Pentru mine, acest pas e un fel de retragere definitivă din regia de teatru care e plină de fițe. Regizorii au ajuns niște fițoiși mai mari decît fotbaliiștii”, spune Dabija, care umplea cîndva săli la Odeon.

Nasul nu s-a născut ușor. Inițial, în distribuție apărea, alături de Ada Milea, compozitorul și violonistul britanic de origine română Alexander Bălănescu, partener în *Insula*. Din ianuarie, s-a luat decizia înlocuirii acestuia, din motive de sănătate. „Noi am avut o colaborare bună, însă nu puteam depinde de un om de spre care nu știam dacă va putea veni. Programul Sibiu 2007 nu poate fi condiționat de un om”, a explicat directorul Teatrului Național „Radu Stanca”, Constantin Chiriac. Cum Bălănescu era și coautor al muzicii, întreg spectacolul a trebuit reîgîndit, muzica rescrisă, iar premiera a fost amînată.

Nasul s-a jucat în premieră pe 16 martie, iar reprezentațiile vor avea loc cu regularitate, în cadrul programului „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007”, în sala de sport a Casei de Cultură a Sindicatelor, unde s-au amenajat gradene pentru 120 de locuri.

ALEXANDRU DABIJA

„Spectacolul nu înseamnă un concert Ada și Bobo. Înseamnă punerea pe muzică a unei povești de Gogol, *Nasul*, una dintre poveștile care au pus bazele literaturii fantastice mondiale.

În al doilea rînd, este o mare încercare în ceea ce mă privește – o încercare de retragere, într-un fel definitivă, din ceea ce se cheamă astăzi regia de teatru și spectacolul de teatru, care sînt pline de fițe. Regizorii au ajuns niște fițoiși mai mari ca fotbaliiștii, mai mari ca

actorii, dacă ar putea să și joace el... Nu vreau să duc o polemică, este o poveste care a început de ani și va dura încă multă vreme. Sîntem obligați de comerț, de concurență, de ideea stupidă de a fi cel mai bun, cel mai tare, practic nu există dacă nu îți înșiri premii...

Lucrurile s-au golit în mare parte de sens și a rămas o suprafață care nu ascunde nimic. Am început să practic regia discretă. Dacă nu o veți vedea, înseamnă că e absolut discretă”.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Partide și slogane (II)

Scrim săptămîna trecută că partidele din România au niște mici probleme cu sloganele pe care le folosesc: fie că sînt greoaie și nu exprimă nimic, fie nu se potrivesc cu linia doctrinară a partidului în cauză. Dar cea mai mare problemă a sloganelor este că nu reflectă realitatea concretă, adică nu sugerează – simplu și onest – ce își propun în mod concret să facă oamenii partidului, odată ajunși în funcții de decizie. De aceea propuneam modificarea sloganelor existente și dădeam cîteva exemple posibile: pentru Alianța DA, pentru PNL, PD și PLD.

Continuăm cu Partidul Social-Democrat, al cărui slogan e lung, greoi și abscons: „România socială. Pe primul loc oamenii!”. Încercați numai să scandați: Ro-mă-ni-a so-ci-a-lăl Pe pri-mul loc oa-me-nii! Sună prost și e de mirare, fiindcă în PSD se găsec foarte mulți foști activiști de partid din PCR, iar comuniștii se specializaseră în slogane și scandări. (Era cam singurul lucru în care aveau o oarecare competență.) Mai grav e că sugerează, la o lectură răutăcioasă, imaginea unei României veșnic sărace, „sociale”, în care oamenii trebuie mereu ajutați (primii), ba cu un corn, ba cu un lapte.

Ca partid de stînga, cu reprezentanți selectați dintre foști comuniști de frunte, deveniți azi destul de capitaliști ca fire, PSD ar putea încerca multe variante de slogan, de la clasicul „La vremi noi, tot noi!” pînă la „Senzații tari din 1945”. Un slogan direct – pentru alegătorii care apreciază sinceritatea – ar fi și „FSN-PSD/ Tot noi facem ordinea!”

Partidul România Mare nici n-are de fapt un slogan, ci o ditamai zicerea: „Vom fi iarăși ce-am fost și mai mult decît atît!” Dacă liderii PRM țin la lungime, cel puțin adevărul acestui citat ar trebui adaptat: „Vom fi iarăși ce-am fost, ba chiar și mai prost!” Sună și mai bine. Rimează. Pentru inventarea unui slogan concis, tăios, radical, e nevoie de mai puține cuvinte. Ar merge: „Români, bu-hu-huuu!” (semn că patria e în pericol), „Noi Vadim, voi vadiți” (pentru a evidenția liderul carismatic) ori „Izmană pe tricolor” (o definire aproximativă a doctrinei PRM, dar cu avantajul că are iz folcloric).

Uniunea Democrată a Maghiarilor din România seamănă la stil cu PRM, adică are – cel puțin în română – un fel de slogan lung cit o zi de post: „Existăm pe lumea

» „Românii votează, Dumnezeu marchează”, „1-2-3-4,/ Patria – campionatul!” sau „Un vot – un gol – al nostru!”

aceasta pentru a fi undeva acasă.” E drept, se potrivește foarte bine liderilor UDMR, deși ușor modificat, cu adresă directă la alegătorii maghiari: „Existăți pe lumea asta pentru ca noi să fim undeva acasă. La București!” Altfel, dat fiind comportamentul politic al liderilor UDMR, mult mai potrivite ar fi sloganele „Autonomie și sărăcie” sau „Mereu în frunte, mereu în altă luntre!”

Cel mai stupid slogan întîlnit pînă acum îl are însă Partidul Conservator: „Afirmă-te, române!” Cum adică „Afirmă-te”, române? De ce nu „Loghează-te, române!”? Sau, dacă tot e vorba de mîndrie națională, „Cabrează-te, române!”? Oricum, activitatea de pînă acum a partidului, veșnic în Parlament, deși niciodată cu voturi suficiente, îl califică pentru un slogan de genul „Descurcă-te, române!” sau „Învîrte-te, române!”

Nou în peisajul politic românesc, dar în ascensiune rapidă, Partidul Noua Generație – Creștin Democrat (denumirea completă a formațiunii lui Gigi Becali) are un slogan foarte pretențios: „În slujba crucii și a neamului românesc”.

Gravă mi se pare însă inadecvarea la realitate. Dacă e să ne luăm după așteptările votanților, mai potrivit ar fi „Pomană crucii și neamului românesc”.

Pe de altă parte, PNG-CD, partid legat strîns (prin patron) de clubul de fotbal Steaua, ar fi mai aproape de adevăr cu un slogan ca „Românii votează, Dumnezeu marchează”, „1-2-3-4,/ Patria – campionatul!” sau „Un vot – un gol – al nostru!”

Unicul partid al cărui slogan mi s-a părut foarte adecvat a fost cel al Partidului Național Țărănesc (PNȚCD): „Fiecare contează!” La dimensiunile la care a ajuns, e de presupus că un simpatizant dintr-un județ oarecare sporește cota partidului în acel județ cu aproape un procent. Așadar, fiecui contează!

În rest, după cum am spus, ar fi necesare niște schimbări. Deși bineînțeles că se poate merge înainte și așa – începe să ne pese tot mai puțin.

PIUNEZE

Cezar AVRAMESCU

Un an în Mexic (I)

Pe vremea aceea, cam prin 1974, Ceaușescu descoperise că poate închiria intelectuali pe valută. Tot pe vremea aceea credeam că dacă public lucrări de matematică voi putea avansa mai ușor. Așa că devenisem unul din bunii specialiști în domeniul meu. Dar degeaba. Tot activiștii mediocri erau preferați.

La un congres internațional din Belgia, un matematician mexican m-a întrebat dacă nu vreau să vin să predau un an în Mexic DF (Mexico-City) la Instituto Politécnico Nacional. Eu, știind cum e treaba pe la noi, i-am răspuns că va fi cam greu. Mi-a spus că va vorbi cu un unchi de-al lui din Minister. Așa că m-am înscris în partid și am fost invitat nominal ca profesor vizitator, în cadrul primului contract de colaborare culturală între cele două țări. Nominalizarea mea expresă m-a ferit de lucrăturile colegilor din București, care susțineau că sînt gata să se sacrifice și să plece ei, fiindcă ar fi mai bine. Culmea e că aveau dreptate.

Iată-mă împreună cu soția pe aeroportul Charles de Gaulle, în așteptarea primului nostru zbor transoceanic. Cînd am văzut namila de Boening, nu credeam că va reuși să ridice de la pămînt, dar peste puțin timp traversam Anglia în cîteva minute, luînd-o peste Polul Nord, pe unde, din cauza turtirii globului pămîntesc, drumul era mai scurt. Jos aisbergurile uriașe păreau bucăți minuscule de vată aruncate în spirit. Am trecut peste Canada – „pustiuri înghețate împădurite”. Acum acele pustiuri sînt pline de români. Au urmat Chicago, marile lacuri, Mississippi, cu povestirile lui Mark Twain tănuite în undele sale. Am traversat golful Mexic și deodată ne-a apărut în față un grup haotic de stînci. Printre ele orașul, un amestec apocaliptic de case, cu strada principală cu o lungime de 60 km și cu o populație de peste 20 de milioane de locuitori (cu suburbiile). Am găsit o locuință chiar în centru, la numai 30 km de Institut. Au urmat negocierea salariului și începutul activității, cu totul altfel decît eram obișnuiți. Aveam două cursuri, fiecare cu durata de o oră săptămînal și cu salariul de vreo cinci ori mai mare decît în țară, din care un sfert tre-

»Am stat un an în Mexic și apoi m-am înapoiat în țară și toată lumea a spus că sînt un înapoiat.

buia să plătesc impozit la Ambasada. La fiecare curs existau doi profesori, studentul avînd posibilitatea unei alegeri. La mine veneau 16 studenți pe cînd la coleg doar doi. Mi-au explicat că acest coleg nu e preferat deoarece lipsește mult, nu face carte și le dă notă de trecere prea ușor. Or, spuneau ei, interesul nostru este să învățăm, studiile ne costă mult, mulți lucrăm pentru a face față și nu ne permitem să ne batem joc de bani. (În Mexic, un titlu de licență „licenciado” deschide multe uși, altfel inaccesibile).

În a doua săptămîină de activitate mă trezesc în cabinet cu un tînăr (fiecare aveam cabinet propriu, cu condiția de a ține ușa deschisă larg – era un mod de a preveni traficul de droguri prin intermediul cabinetelor). Acesta se recomandă ca fiind Miguel, șeful comitetului de luptă, care venise să mă întrebe dacă voi face matematică comunistă sau capitalistă, pentru a căpăta avizul studenților de a ține cursuri. I-am răspuns că există un singur tip de matematică. Mi-a ripostat că nu e așa. Văzînd hotărîrea lui Miguel, cu experiența de acasă a învățămîntului politic, am elogiat timp de un ceas poporul mexican, cultura și istoria sa și – ceea ce contează la ei foarte mult – tradițiile revoluționare de luptă. La un asemenea popor, am concluzionat, nu poți să predai decît o matematică pe măsură. N-am precizat care e acea măsură, fiindcă Miguel a început o lungă expunere pe tema necesității luptei continue. Totul e să lupți, mi-a zis, nu contează dacă învingi sau nu. I-am povestit atunci de Iona lui Sorescu, care toată viața a luptat să se elibereze din pîntecul balenei ca să constata pînă la urmă că balena cea mare se afla în pîntecul unei balene și mai mari. „Vedeți, mi-a spus, lupta n-a fost zadarnică dacă noua balenă era mai mare ca precedentă”.

Despre cultul luptei la mexicani, mă voi convinge mai tîrziu, cu ocazia mării greve studențești.

Primăvara poetilor – de ce roșea magnolia la Craiova

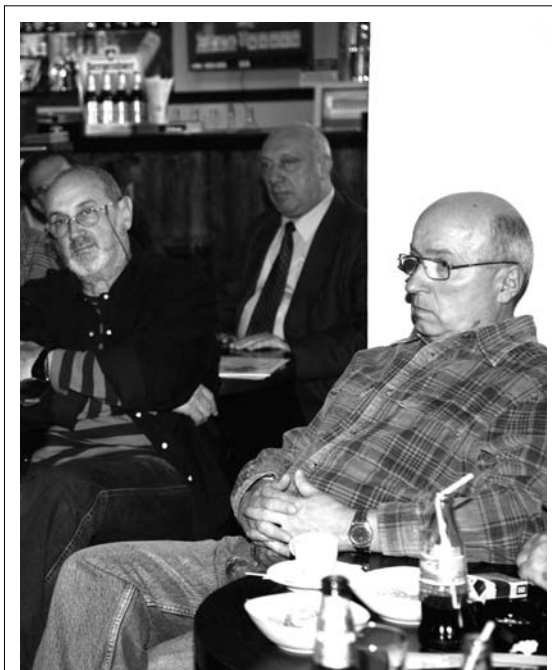
Dacă n-a reușit – nici nu și-a propus cu tot dinadinsul! – să „înflorească” în fiecare zi din intervalul în care s-a desfășurat în întreaga țară (12-18 martie), Festivalul „Primăvara poetilor” a făcut-o decisiv la Craiova într-o singură zi: vineri, 16 martie, la orele 14 fix!

Nicolae Coande

La terasa „Magnolia”, acolo unde o splendidă magnolie violetă i-a salutat la intrare pe toți poeții care au descins, poezia de dragoste a fost sărbătorită cu degajarea celor care știu că amorul e... lucru mare. De altfel, tema celei de-a treia ediții românești a unei manifestări care a debutat în 1999 în Franța a fost chiar poezia de dragoste (*Lettera amorosa*, cum stă scris pe afișul unui festival ce s-a desfășurat în 65 de țări din întreaga lume).

Poeților craioveni prezenți li s-au adăugat prietenii actori, regizori, artiști plastici, ba chiar și critici literari soșiți, de data asta, cu cele mai bune intenții. Timp de trei ore s-a recitat poezie de amor, s-au purtat discuții științifice despre bigamia estetică a cuplului „erotism/ pornografie”, în special după ce actorul Dragoș Măceșeanu a recitat cîteva poeme explozive din volumul *Infernala Comedie*. Autor – Emil Brumaru.

Prezent la turmurul poetic, regizorul Mircea Cornișteanu a ținut să salute poeții participanți și să-i încredințeze de sprijinul său personal în derularea unor spectacole de poezie și muzică pe scena

Teatrului Național „Marin Sorescu”, al cărui director este.

S-a băut și discutat ca între bărbați

Au recitat, pe rînd, în ordinea importanței pe care și-o dau, Mihai Firică (inclusiv în engleză, ajutat de Ioan Lascu), Tiberiu Neacșu (fragmente dintr-un poem cu schelele la vedere), Ioan Lascu (pre-

ocupat de *Adulter 1 și 2*), Ion Maria (trei poeme pe nerăsuflete), Mihai Ene (despre o misterioasă Cristina), Horia Dulvac (discret, a preferat să apeleze la vocea subsemnatului), George Popescu (două poeme scrise direct în italiană, la Rio de Janeiro!), Nicolae Coande (a pasat poemul său *Casanova în Craiova* lui Mircea Cornișteanu, care l-a citit cu real talent actoricesc).

Din păcate, poetele Craiovei au avut cu toatele în acea zi deplasare în interes de serviciu, ceea ce i-a făcut pe poeți să bănuiască o adevărată conspirație a amazoanelor literare. Astfel, s-a băut și discutat ca între bărbați. Au mai participat discretii Cornel Mihai și Corina Ungureanu (frate și soră, constructori ai revistei electronice „Prăvălia culturală”), Marius Dobrin, șeful revistei electronice „Pasager” (preocupat de PR și comunicare), Nicolae Marinescu, directorul revistei „Mozaicul”, Constantin M. Popa, redactor-șef al aceleiași reviste (urma să plece în Canada pentru șase luni și a dorit să-și ia rămas-bun de la scriitorii olteni). Sculptorul Marcel Voinea, ca de obicei, a tăcut în barbă și a studiat cu atenție, ca un artist adevărat ce este, profilurile de bronz ale scriitorilor care se joacă de-a eternitatea.

S-a băut multă bere și s-a pus la cale un proiect ambițios: o antologie lirică bilingvă sau chiar trilingvă a celor mai exportabili poeți olteni. Vorba de duh a reuniunii i-a aparținut, chiar dacă involuntar, poetului Mihai Firică: „poetii nu sînt doar persoane fizice”. Și nici juridice, așa adăuga eu. Afară, în briza caldă a zilei, magnolia roșea la fiecare vers reușit...

WHISKY DUBLU IMPACT
baruri și filme

CEL MAI TARE GHID
24-FUN
DIN CRAIOVA

www.24fun.ro

Petrecerea continuă

Explorarea unor experiențe fundamentale radicale, care pe mulți dramaturgi și regizori contemporani i-a dus la creații uluitoare de percutante, lipsește, cu mici excepții, din teatrul românesc. Un teatru înfoclit în formule reciclate de la un spectacol la altul, un teatru ineficient, aflat într-o *degringoladă de intenție și miză*. Temperatura realității cotidiene se ia, de cele mai multe ori, la nivel formal. Într-o carte care trasează riguros semnificațiile conceptului de intervenție teatrală, *The Politics of Performance, Radical Theatre as Cultural Intervention* (Routledge, London and New York, 1992), regizorul și scriitorul Baz Kershaw pune accentul pe *potențialul eficient al performanței* lui.

Mihaela Michailov

Acest potențial este definit în contextul relației directe dintre efectul spectacolului și comportamentul publicului. Atitudinea spectatorilor este determinată de procesarea activă a ceea ce privește. În funcție de plasarea acestei perspective teatrale – ce privește trebuie să-mi reveleze semnificații care să-mi comunice mai mult decât ce știu deja sau altfel decât am apucat să știu – se instituie *participarea prin interesare*. Kershaw

Radical

accentuează faptul că „spectacolul poate fi cel mai eficient descris ca o *tranzacție ideologică* între un grup de actori și comunitatea spectatorilor... Ideologia furnizează *frame-ul* în cadrul căruia actorii codifică și publicul decodifică semnificațiile spectacolului. Văd spectacolul ca pe o tranzacție pentru că, în mod evident, comunicarea nu este unidirecționată... Spectacolul este despre tranzacția sensurilor, o continuă negociere între sală și public pentru a stabili înțelesul semnelor și convențiilor prin care interacționează”. Această negociere presupune, automat, o înțelegere. Ei bine, tocmai înțelegerea e adesea ratată în spectacolele românești din cauza unor discursuri cu totul paralele.

Teoreticiana Elizabeth Burns, a cărei *Theatricality* este citată de Kershaw, vorbește de un acord implicit scenă-sală, care duce la stabilirea mai sus amintitelor convenții. Burns menționează, pe de o parte, convențiile retorice, cele prin care spectatorii sînt convinși să accepte personaje și situații al căror termen de valabilitate e redus la cadrul teatral și, pe de altă parte, convențiile sociale, activate într-un anumit timp și într-un anumit spațiu în funcție de un context. Convențiile sociale implică relația cu norme și coduri ale realității cotidiene. Explorarea spațiului extra-teatral este crucială pentru testarea eficacității spectacolului. Construcțiile teatrale cu un anumit grad de radicalitate mărșăză puternic pe fricțiunea dintre materialul dramaturgic și realitatea exterioară, care nu este altceva decât o experiență extremă. În ea identificăm adesea sursa de autenticitate de care teatrul are foarte multă nevoie. Experiența explozivă în care se topesc cele mai sfîșiate trăiri devine baza unei dramaturgii psiho-somatice turbulente. Experiența îi leagă pe cei care și-o asumă tranșant pe scenă de cei care, în sală, sînt conștienți de existența ei într-o formă sau alta.

Tăvălugul convulsiilor, arderea torturantă a psihicului, buldozerul consumismului care strivește creierii alienind ireversibil frizează în dramaturgia contemporană *obsesia surpării limitelor*. *Patologia limitelor* e exfoliată abil.

Limitele se întorc ca un bumerang

În *Monged* de Garry Duggan, montat de Vera Ion la Casandra, trei tineri „prizează” frenezia senzațiilor tari pînă cînd realitatea din jurul lor se șterge ca un contur trasat cu creta. Ca o urmă de nisip înghițită de apă. Cu creierii vrate de la droguri și băutura, sfidează convențiile unei ordini blazante și devin stăpîni absoluți ai „poluării” clișeelelor. Se aruncă în virtutea minții blurate ca într-o mare fără fund. Se *calcă în picioare* după ce au avut toată lumea *la picioare*, pînă cînd, tîrziu de tot, nu mai rămîne nimic din ei. Pînă cînd își fac neuronii zdrențe.

Și atunci, după ce și-au lansat cîrligelul senzorialului, innoptează la liziera lucidității. Experimentează halucinant ca să fie siguri că sînt vii. Și cînd sînt dement de vii se izbesc de pămînt. Limitele se întorc ca un bumerang. Inciziile pe simțuri lasă răni adînci. Personajele lui Duggan trăiesc agonia vertijului care-i face tîndări. Exact ca hăituiții din *Trainspotting* (Editura Polirom, 2006). Nimic nu e prea mult cînd dependența de droguri îți face corpul să mucegăiască pentru a-l renvia în secunda următoare. Iar în *Trainspotting*, tunul senzațiilor de acest gen e mereu activ: „Oasele mele uscate și crăpate sînt lichefiate de mîngîierile frumoasei mele heroino. Pămîntul s-a mișcat și încă se mai mișcă... Capul mi s-a futut de tot. Se smucește așa brusc și violent c-am impresia c-o să-mi zboare de pe umeri drept în poala hoastei din fața mea”. Experiența e psihedelică. Ficțiunea și-o asumă total.

To the flowers. To the freedom

În *Bonus*, Eduard Gabia a pornit de la o experiență proprie de radicalizare a reacțiilor. Timp de trei zile a experimentat orbirea, după care 64 de ore nu a dormit și a băut foarte mult alcool. A ieșit un *performance* în care vezi intermitent un corp compact, sursă de zgomot și flash, și în același timp rupt în fișii de lumină și fluctuații de sunet. Un corp care și-a însușit gradul maxim al zdrobirii limitelor. Care se mișcă, lăsînd în urma lui dire de prezență, cu o boxă în spate și o lanternă în mînă. *To the flowers. To the freedom*.

În *Protect*, *performance* coordonat la Teatrul Desant de Paul Dunca, identitatea unei stări de maximă incertitudine e tranșată în funcție de ipostaze diferite. Cît de mult te poți proteja cînd totul în jurul tău amenință să-ți periclitze liniștea?

Un cuplu se trezește de dimineată încercuț de lăcăte. Cutia în care e păstrat untul are lăcățul, farfuria are lăcățul, papucii au lăcățul. Ca într-un coșmar, cei doi se mișcă printre obiecte traumatizante ferecate, trăind ei înșiși o existență de celulă.

O motociclistă cu ochi injectați și picioare balansate nevrotic se pregătește să sară în gol. O privești fix și aștepti. Uite-o că sare!

Imagine din *Protect*
© Foto: Andrei Tracluc – <http://fotografica.b.ro>

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

Bükreș: istoria recentă a orașului păcatelor

„București” este un oraș din sud-estul Europei, situat undeva între munții Carpați și fluviul Dunărea. Aici trăiesc peste două milioane de oameni, străduindu-se să nu se calce pe picioare în 228 km², ceea ce face din București una dintre cele mai dens populate capitale ale Europei. În ceea ce privește relația dintre oraș și locuitorii săi, Bucureștiul este disprețuit de aceștia la fel de mult pe cât îl disprețuiesc cei ce nu trăiesc în el. Există, totuși, bucureșteni cărora le place foarte mult orașul lor și își fac publică pasiunea în toate felurile. Inclusiv pe un blog. Bükreș Blog este muzeu instantaneu care arhivează multimedia istoria recentă a orașului păcatelor. Încă nu ne dăm seama cât de multă nevoie avem de el.

Dosar realizat de **Cristi Neagoe** // cristineagoe@gmail.com

De ce „Bükreș”? Nostalgie levantină sau ironie de Stambul?

Vlad Nancă: Înainte să pornim Bükreș Blog, Ștefan Tiron și cu mine ne referam destul de des la oraș folosind cuvântul turcesc. Când am pornit blogul am ales Bükreș pentru că personal cred că Bucureștiul, prin felul în care arată infrastructura sau prin relația directă și foarte personală a locuitorilor cu orașul, seamănă cu Istanbulul mai mult decât oricare alt oraș. În același timp, prefer să văd Bucureștiul ca pe un oraș mai apropiat de Orient decât de visurile burgheziilor *wannabe* care încă mai cred în Bucureștiul interbelic din cărți, în prinți și prințese la șosea și cini cu covrigi în coadă. Cred cu tărie că trăiesc în Bükreș, nu în Bucarest, Boekarest sau în Bucharest.

Ionuț Cioană: Pentru mine e vorba, de fapt, de încercarea de a observa un echilibru straniu între ceea ce este oriental și ceea ce este european în orașul nostru. Nostalgia și ironia sînt mai degrabă legate de trecut, una prin privirea lunguroasă înapoi, cealaltă prin zeflemeaua ușor nemulțumită. Cred mai degrabă în tentativa de a vedea un oraș așa cum e el acum, ca un produs al evenimentelor dinainte, dar și al lucrurilor pe care ni le-am putea dori de la el.

Cum a pornit Bükreș Blog?

I.C.: În blogger e o opțiune *create blog*. Și cred că a mai fost și o încercare de a crea o pagină pentru București în contextul în care există pe net o rețea de metablogging (<http://www.metroblogging.com/>). Asta însemna ca toată lumea să posteze în engleză, dar n-am ajuns niciodată să facem asta. Am impresia că Vlad a abandonat la un moment dat ideea de a deveni globali și a formulat blogul în funcție de cerințele locului.

V.N.: Eu am un blog personal dinainte să pornim Bükreș Blog și din când în când scriam despre București. Foarte repede am ajuns la concluzia că trebuie un blog special dedicat orașului și i-am invitat pe Ștefan Tiron, Ionuț Cioană și Irina Bako să facem blogul împreună pentru că știam de pasiunea lor pentru oraș. Unul dintre motivele pentru care am făcut Bükreș Blog este tocmai faptul că Bucureștiul este un oraș extrem de dificil și am vrut să împărtășim fiecare din încercările noastre de a descoperi și înțelege orașul așa cum este. Tocmai faptul că nu este un oraș primitiv, deschis și cu care se poate interacționa ușor face Bucureștiul special, din păcate asta e și motivul pentru care lumea preferă

să spună că e urât și nu se obosește să caute ceva care să-i placă. De-a lungul timpului mi s-au alăturat și Felix din Hamburg, care cunoaște destul de bine Bucureștiul și l-a tot cercetat pentru documentarul pe care urmează să-l facă, apoi Tudor Prisăcariu, care este unul dintre cei mai buni tineri fotografi din România și care vede orașul întotdeauna cu un ochi proaspăt pentru că locuiește cea mai mare parte a timpului la Londra, și, de curînd, Tudor Borduz, care are numai 18 ani și a venit de la Timișoara ca să studieze în București. Cu toții încercăm să descoperim Bucureștiul și e o misiune destul de dificilă pentru că de multe ori facem lucruri pe care ar trebui să le facă muzeograful din Muzeul Bucureștiului sau Muzeul de Istorie. Ne-ar plăcea să putem să mergem la un muzeu să vedem o expoziție despre Bucureștiul dispărut în anii '80, despre construcția Casei Poporului, despre arhitectura modernă din București, despre viața la bloc după demolări... Sînt toate lucruri pe care în orice oraș ar trebui să le putem face, însă sîntem obligați să creăm un muzeu instantaneu al demolărilor din anii 2000+ și să luptăm împotriva Casei Poporului nr. 2 – Catedrala Mintuirii Neamului.

Cine sînt oamenii din spatele Bükreș Blog?

V.N.: Deja am spus despre cei mai noi membri. Mă bucur că am ocazia să scriu despre colegii mei de pe Bükreș. Ștefan Tiron este Ministrul Subculturii din România, deși uneori am impresia că nu doar din România, ci din multe alte teritorii, galaxii cunoscute sau necunoscute. Irina Bako este studentă la scenaristică și tocmai a ieșit din perioada adolescenței în care a explorat avangarda trecută și a pus umărul la avangarda prezentă. Ionuț Cioană cunoaște cel mai bine orașul, este general în rezervă la skateboarding, cel mai studios dintre noi, turnul principal pentru Bükreș Blog. A mai avut o contribuție și Gypsy Bogdan (aka Sleek, aka Tata Urs), cetățean de onoare al orașului Bükreș care locuiește la Nueva York.

Care-i locul vostru preferat din București?

V.N.: Dacă ar trebui să aleg un loc, aș alege fostul minister de pe Calea Victoriei (lîngă Casa Vernescu), de pe acoperișul cărui am văzut cele mai frumoase răsărituri de lună. E o clădire-simbol pentru Bucureștiul contemporan, plină de graffiti de la cei mai talentați street-artiști din România, urmează să fie dărîmată, dar nu se știe cînd, investitorul care va construi un bloc de birouri în locul ei pare să aștepte să o

dărîme un cutremur, decât să cheltuiască bani pentru asta. (Între timp lucrările de demolare a fostului Minister au început. Dacă nu ați apucat să-l vedeți, nu vă mai rămîne decât să vă uitați la poze – n.red.) De pe acoperișul ăsta se vede perfect ce se dărîmă, ce se construiește, se vede Casa Poporului care tronează maiestuos așteptîndu-și regina – Catedrala Mintuirii Neamului... Alte locuri care îmi plac sînt Insula de pe Lacul Morii, strada Muzelor, Intrarea Drăgușă de pe strada Gheorghe Preotescu (una dintre cele mai bune locații pentru arhitectura modernă din București), Parcul Carol (Mausoleul și cafeneaua iefină de sub pod), cimitirul Bellu, metroutul, talciocul din Pantelimon șamd.

Tudor Borduz: E așa de plăcut cîteodată să stai la stop în Romană și să vezi cum se mișcă masa de oameni (parcă ași fi în Japonia :D). Totuși, prefer acoperișul ministerului de pe Victoriei, într-o după-masă de duminică.

I.C.: Locul meu preferat din București este Parcul Sticlarilor, de pe Șoseaua Vergului. Merg acolo foarte rar, însă este un spațiu definitiviu atît pentru oraș, cît și pentru peisajele obișnuite care devin fundalul plimbărilor mele prin zonele marginale din București. E un fost parc comunist, niciodată complet construit, înconjurat din trei părți de fabrici. Are și un lac cu rate sălbatic și mă leagă de el faptul că este singurul loc din oraș în care am simțit că natura își recîștigă teritoriul, devastînd în liniște un peisaj construit.

Ce mai e de demolat prin București?

I.C.: Noi avem o problemă cu trecutul. Ne supără, în orice formă. Nu ne ridicăm niciodată la înălțimea propriilor așteptări. Sîntem frustrați că am fost orientali – dacă nu cumva am rămas într-o mare măsură. Și la fel de nemulțumiți că nu sîntem niște europeni sădea – cum nici nu putem fi și nici nu trebuie să ne străduim prea tare, doar de dragul de a fi așa.

Din cauza că identitatea pe care o avem ne rîcîie și ne jenează, ne plasează penibil la marginea lumii, ne declarăm provinciali și așa mai departe, simțim de multe ori nevoia să ne modernizăm, să ne aducem la zi în mod brutal. Să refuzăm și bruma de istorie construită care a supraviețuit incendiilor, cutremurelor și inundațiilor. În momentele respective mai identificăm ceva care e *vechi*, deci *inutil* și *desuet*. Și apoi se construiește noul vis, fie el Micul Paris sau Centrul Civic sau Strada Buzzești. Care în final e tot nesatisfăcător. După un timp trebuie și el să fie mutat din loc și înlocuit cu altceva.

© Foto: Maria Alexe, <http://www.flickr.com/photos/mirelamiada>

© Foto: Felix Grimm

Este trist să îți dai seama că orașul în care locuiești dispune de un mecanism propriu de adaptare, care implică faptul că la orice moment orice lucru construit este inlocuibil. În general, în București aproape orice e de demolat, atîta timp cît nemulțumirile față de propria identitate și lipsa de respect pentru urmele propriului trecut constituie profilul de bază al mentalității generale, împărțită în mare măsură și de autorități.

V.N.: Ceea ce se întîmplă în București cu demolările este absolut halucinant. Nu mă miră că se dărîmă într-un ritm atît de barbar atîta vreme cît încă nu există nimic care să amintească despre demolările din anii '80, ca urmare uitate cum se dărîmă acum. Aceeași poveste și cu Casa Poporului. Toată lumea știe că s-a dărîmat în draci, însă nu există mărturii directe și emoționale ale demolărilor din anii '80, ca urmare uitate cum se dărîmă acum. Aceeași poveste și cu Casa Poporului. Toată lumea vorbește cu mîndrie despre cît e de mare, cît de românești sînt materialele de construcție, nimeni nu vorbește despre sacrificiile aferente unei asemenea construcții și de-aia poporul român e pe cale să mai construiască una. Cred însă că încă n-am văzut nimic, investitorii vor face o presiune atît de mare încît nu m-ar mira să văd cartiere întregi rase. Citeam un comentariu la un articol despre Lipsani din „Evenimentul Zilei” în care cineva zicea că Lipsaniul ar trebui demolat cu totul și construit în locul lui „ceva modern”. Bucureștenii trăiesc într-o ignoranță totală și din cauza asta cel mai recent monument construit în București este o Teapă. Și, apropo de Teapa lui Iliescu, chestia cea mai amuzantă este că a fost construită în același an în care clasa clerică și politică voia să dărîme Mausoleul din Parcul Carol. Atitudinea față de mausoleu este atitudinea pe care oame-nii o au față de toată arhitectura ultimilor cincizeci de ani din București – dacă e vechi, e comunist, deci trebuie să dispară. Asta e una dintre cele mai mari

» **„Aș vrea, dacă se poate, să punem un anunț în care să zicem că dacă e cineva care împărtășește pasiunea noastră pentru oraș și vrea să contribuie la blog, am fi fericiți să îl primim.” – Vlad Nancă**

frustrări ale mele – o clădire de 50 de ani este în opinia publică mai puțin valoroasă decît una de 100, 150 sau 250 de ani. Este puțin nedrept și sufăr cînd văd că aproape toată arhitectura industrială din ultimii 50 de ani din București a fost rasă în 2006. Revenind la întrebarea ta, nu știu ce ar mai putea dărîma, dar pot să-ți spun că e ceva ce aș dărîma eu, și nu cred că mi-aș schimba părerea nici peste 200 de ani – Teapa din Piața Revoluției.

De ce este Bucureștiul cel mai disprețuit oraș din țară? The city we all love to hate este mai ales ținta „Provinciei” sau primește același tratament și de la „mitici”?

T.B.: Cred că-i vorba despre o anume invidie, toate chestiile grase se învîrt „la Capitală” (asta-i perspectiva Provinciei, cel puțin). Totuși, cînd ajungi în sfîrșit să locuiești în Capitală, dai de un loc eclectic, agitat și foaaarte gri.

V.N.: Bucureștiul este disprețuit pentru că e un oraș dificil. Cînd ajunge prin București cineva care a crescut într-un oraș cu o planificare urbană coerentă, îl apucă durerea de cap instantaneu. Așa cum ți-am zis, e cea mai facilă reacție față de București – ah, nu-mi place, și lumea nici nu se obosește să-i placă. Eu urăsc Bucureștiul din cauza prafului, a mașinilor și a felului în care cetățeanu’ se raportează la oraș (i se rupe). Totuși, nu pot să-mi imaginez Bucureștiul fără praf și fără mașini, cu toate astea visez la ziua în care nu va mai fi praf, trotuarele vor fi lărgite și se va merge pe bicicletă.

Și cel mai mult visez la ziua în care bucureștenii nu doar că vor fi consultați în ceea ce privește deciziile luate pe banii lor, dar mai ales le va păsa. Altfel, iubesc Bucureștiul fiindcă nu mă plictisesc niciodată, fiindcă nu mă lasă rece și fiindcă descopăr întotdeauna lucruri noi.

I.C.: De multe ori am avut impresia că Bucureștiul gets a bad rap. Adică e în mod constant vorbit de rău. Și pe bună dreptate, în anumite privințe. Dar nu cred că e cel mai disprețuit oraș. E poate vorba și de vechea dispută capitală – reședințe de județ și de alte discuții din aceeași nișă, pe care le consider puerile. Toată lumea poate să urască un oraș dacă vrea asta. E un lucru facil. Mă întreb însă ce se întîmplă cînd trebuie să trăiești într-un oraș pe care ai ales în mod conștient să îl urăști. Uneori e nevoie să renunți la asemenea raționamente.

Și toată lumea trece peste faptul că Bucureștiul e singurul oraș demolat pe timp de pace. Și nimeni (în România) nu se gîndește la faptul că praful și dezordinea din oraș au fost și mai mult amplificate de distrugerile din perioada respectivă. În mod real, din punct de vedere al unei structuri sociale care a fost complet dislocată, din punct de vedere al unui oraș mutilat într-un mod monstruos, Bucureștiul poate fi considerat un oraș traumatizat, din seria orașelor puse la pămînt în timpul bombardamentelor din perioada celui de-al doilea război mondial. Numai că aici lucrurile au fost făcute în mod planificat, în tăcere, aproape sub ochii întregii lumi. Dar ca să îi dai o șansă orașului trebuie să-ți pese un pic de el, ceea ce poate că nu e valabil pentru cei care îl disprețuiesc.

Citeți versiunea integrală pe www.suportalment.polirom.ro

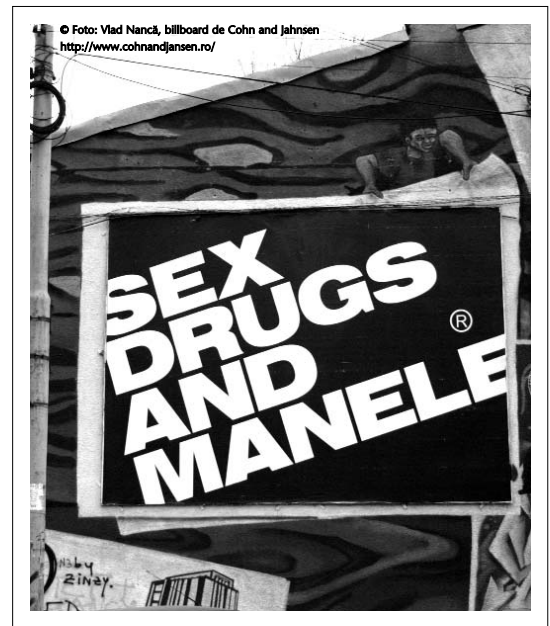
„SITUAȚIA URBANĂ DIN BUCUREȘTI ESTE UN FEL DE VÎNĂTOARE DE COMORI”

Felix Grim

„Pentru mine a fost ciudat să aflu, venind aici, că sînt oameni care vorbesc despre București ca despre «a city we love to hate». Cred că pentru mine e tocmai pe dos – Bucureștiul este «a city I (sometimes) hate to love». Ce vreau să spun: sînt nevoit să explic foarte des (cînd mă aflu în România) de ce mă tot întorc aici. Astfel că mă confrunt tot timpul cu întrebarea: «ce kăkat găsește atît de interesant un occidental, ba mai mult, un neamț, în București?» Aproape fiecare al treilea român îmi vorbește despre cît sînt de civilizați nemții și, sincer, m-am cam săturat să aud asta.

S-o iau altfel: Bucureștiul este interesant pentru mine și pentru proiectele mele (Felix filmează un documentar despre arhitectura petică a Bucureștiului – n.red.) tocmai fiindcă vin dintr-un spațiu pe care l-aș numi supracivilizat. Iar chestia asta poate fi foarte plictisitoare, credeți-mă. Pentru mine, situația urbană din București este un fel de vînătoare de comori, nu poți clasifica acest oraș în sertarele obișnuite.

Am scris despre Bucureștiul meu într-o însemnare de pe Bükreş Blog, numită «traffic, toned windows and identity». S-ar putea să găsești acolo cîteva răspunsuri la întrebările cărora nu le pot răspunde acum, din lipsă de timp. Dar mă întorc în primăvară, asta-i sigur.”

© Foto: Vlad Nancă, billboard de Cohn and Jahsen <http://www.cohnandjahsen.ro/>

Centrul Național al Dansului

Paradis serial
 Concepția și direcția artistică: Cosmin Manolescu
 Coregrafia și interpretarea: Mircea Ghinea, Eduard Gabia, Cosmin Manolescu
 Joi 29 și vineri 30 martie, orele 19:30

24-FUN alternativ suportalment.ro HotNews.

O PLEDOARIE CU ȘI DE ARIS FIORETOS

Literatura ca exper

Scriitorul suedez Aris Fioretos, autorul romanului *Adevărul despre Sascha Knisch*, o carte-eveniment publicată recent de Editura Polirom, a fost prezent săptămîna trecută în România. El a susținut joi, 15 martie, la Facultatea de Litere din București, o conferință cu tema „Identitate fără frontiere: întâlnire cu Aris Fioretos, un scriitor cu șase «identități»”, al cărei moderator a fost decanul de la Litere, Liviu Papadima. De asemenea, Fioretos a participat și la o întâlnire cu iubitorii și cunoscătorii culturii suedeze, organizată de Institutul Suedez.

Ana-Maria Onisei

Aris Fioretos este un personaj excentric. Scrie excelent, are manierele unui gentleman pur-singe, coloana vertebrală a unui grec, nervii unui austriac și limba unui suedez, cum îi place să spună. Publică în suedeză, dar își traduce singur romanele... în engleză. A tradus pentru publicul suedez *Lolita* lui Vladimir Nabokov și e un fan declarat al scriitorului. Pledează pentru literatura *da capo*, pe care să o poți recita fără a avea senzația redundanței ori lipsei de conținut și îl încită reacțiile pline de curiozitate ale publicului după lectura cărților sale. Romanul despre care le-a vorbit studenților români, *Adevărul despre Sascha Knisch*, face parte, de fapt, dintr-o trilogie care își propune să elucideze cele trei „mistere” omenestii: creierul, sexul și suflul.

Analiza comportamentului sexual și a dualității – căci suedezul vorbește în *Adevărul despre Sascha Knisch* despre deviere comportamentală și dorința unui travestit de a reuși să fie femeie în toată plinătatea – nu este pură ficțiune, a explicat autorul. Pentru a lucra la această carte, Fioretos s-a documentat sistematic, iar contextul e în strînsă legătură cu anii '20, în care se petrece și acțiunea din volum. „S-a întîmplat ca în perioada aceasta”, povestește Fioretos, „să existe, la Berlin, un nou val de cercetări în biologie și psihologie, apărute nu neapărat în opoziție cu teoriile psihanalitice ale lui Freud, dar care au re-

levat noi aspecte ale sexualității umane”. Sexologul german Magnus Hirschfeld – din care Aris Fioretos citează în deschiderea cărții – „a lăsat o întreagă serie de documente despre fenomen, ba mai mult, gîndiți-vă că, la acea vreme, îngrijea bolnavi cărora le studia reacțiile sau ajuta, ilegal, femeile să avorteze”. Pentru ca lucrurile să capete cît mai multă savoare și veridicitate, în scrierea romanului autorul a folosit, de asemenea, informații despre practicile sexuale „inovatoare” ori despre masturbare (de la instrumente utilizate fie în scopuri medicale, fie în scopuri erotice, pînă la „mașinării” destinate exclusiv propriei plăceri). Cu toate aceste referințe, contextul în care Fioretos plesează povestea e unul înșelător, fiindcă Berlinul anului 1928 nu e altceva decît peisajul zilelor noastre. Deși „spațiul” respectiv i-a servit drept documentare, Fioretos afirmă că „acele vremuri ascundeau frîmțări despre ființa umană și schimbări comportamentale similare cu cele de astăzi”. A apelat însă la un șiretlic „caracteristic nouă, scriitorilor” pentru a putea reda cît mai bine ceea ce și-a propus: imperativul schimbării. „Am ales să mă întorc în timp pentru a căpăta o anumită distanță față de aceste probleme și a putea scrie detașat. În roman vorbesc despre zilele noastre, nu despre ce se întîmpla acum o sută de ani, însă acesta este unul dintre terțiurile scriitorilor: să ia o distanță considerabilă față de subiect pentru a putea să-l transmită cît mai bine. E chiar att de simplu.”

Cu nonșalanță ghidusă, Fioretos a mai spus despre romanul său că încearcă să lămurească de ce e important sau nu să ai testicule. Răspunsul întreg îl veți afla însă din carte, nu de la autorul însuși, căci Fioretos a dozat foarte bine „povestea”, în așa fel încît să incite publicul prezent la întîlnire, nu să-i facă dezvăluiri pînă la plictis.

» **„N-am nimic împotriva literaturii de entertainment, din cînd în cînd e bună și mîncarea de la McDonald's, nu? Și ea își are locul în acest peisaj al bucătăriei franceze, românești ori suedeze. Doar că nu ar trebui ca entertainment-ul să monopolizeze piața, asta e tot. Acest fel de literatură trebuie adusă totuși în fața publicului, pentru ca acesta să poată decide ce merită să citească și ce nu.”**

„Paradisul pierderii”, literatura și cititorii săi

La intervenția lui Liviu Papadima, disacțiunea a luat o altă turnură, cu întrepătrunderi între practica cititului și diferențierea dintre literatura „adevărată” și cea de „entertainment”. Despre aceasta din urmă, Aris Fioretos crede că nu reprezintă nicidecum un pericol la adresa literaturii „adevărate”, ea avînd rolul de a educa gustul cititorului și de a-l face conștient de alegerile sale. În schimb, cînd vine vorba de literatura „adevărată”, suedezul are propria sa teorie: „literatura e experiența pierderii”, spune Fioretos. Dar nu într-un sens negativ, ci vindicativ. „Ea are, spre deosebire de alte lucruri, abilitatea de a face din această pierdere un cîștig. În asta stă magia literaturii și a paradisului pierderii.” Desacralizarea literaturii prin prisma economicului, a veșnicei goane după profit, cu promovare, contabilitate

și tot ce presupune, din punctul de vedere al editorului, apariția unei cărți, nu trebuie să-i umbrească menirea. Ca scriitor, afirmă Fioretos, „nu poți să reduci literatura la un limbaj sec, economic, în care contează cite copii ar putea să vîndă cartea ori cum poate fi ea promovată”. „Dacă cedezi prea ușor acestei tentații, mai devreme sau mai tîrziu te vei trezi înglodat în termene, dezamăgiri și cifre, iar dacă nu vinzi, va trebui să investești la nesfîrșit în promovare, care îți poate crește vizibilitatea, dar nu ține la nesfîrșit.”

Identitatea unui suedez

Îndelung dezbătut, bagajul multi-etnic bogat al lui Aris Fioretos (mama sa este de origine austriacă cu rădăcini iudeice, tatăl grec, iar el s-a născut în Suedia, a studiat în America, iar în prezent locuiește la Berlin, unde este atașat cultural al Ambasadei Suediei), a provocat comparații cu

Experiența a pierderii

© Foto: Cato Lehn, www.catolehn.com

» „Prima mea carte se referă la creierul uman. Cu **Adevărul despre Sascha Knisch** am vrut să mă mut spre sud, atât geografic, cât și biologic și să vorbesc despre sex. Așa că mi-am spus: prima carte e despre creier, deci ar trebui să aibă legătură cu percepția, a doua carte, aceasta, e despre sex, deci ar trebui să fie legată de instinct. Cea de-a treia va fi despre suflet. În orice caz, acestea sînt organele esențiale. Știți, noi, scriitorii, sîntem ființe destul de previzibile: avem nevoie de structură ca de aer. În același timp, flirtăm cu ideea de libertate și de joc, tocmai în afara acestei structuri. Pentru a vă face să înțelegeți mai bine structura acestor cărți, am să spun că prima dintre ele e despre libertate, iar a doua despre intimitate...”

» „Sînt destul de nesigur în ceea ce privește efectele titlului. De fapt, cred că efectul pe care îl produce literatură e unul nesănătos. Dar asta e și bine, pentru că în urma lecturii sfișești prin a avea mai puține iluzii. Literatura are această putere. Nu sînt însă convins că ea trebuie așezată pe un piedestal, pentru că, asemeni unei flori care se usucă dacă nu are suficientă lumină și nu trăiește în mediul care trebuie, și literatura poate fi golită de substanță prin aceasta.”

UN STORY MARCAT DE CRIMĂ

Adevărul despre Sascha Knisch nu este un thriller psihologic în adevăratul sens al cuvîntului, după cum o mărturisește autorul însuși. Construcția se bazează pe suprapunerea de planuri și contexte, pentru a elucida nu misterul unei omucideri, ci misterul dualității și al devierii comportamentale. Romanul lui Aris Fioretos își asumă latura atractivă, palpitantă a unui *story* marcat de această crimă, dar devine cit se poate de serios atunci cînd explozează conștiința personajului principal și dorințele sale obscure.

Pe scurt, Sascha Knisch, pe nume său întreg Alexander Knisch – prescurtarea-alint nu este întîmplătoare pentru că astfel sonoritatea numelui capătă valențe feminine –, e un bărbat care vrea cu orice preț să fie femeie. Un travestit ghinionist. În Berlinul anului 1928, singura soluție de a intra în pielea personajului feminin pe care îl visează și simte cu ochii larg deschiși vine de la prostituata Dora, care îl găzduiește, în secret, în camera sa de hotel. Aici Knisch îi îmbracă hainele și se lasă purtat de vraja seducției. Numai că acest „cuibușor de nebunii” își destramă farmecul odată cu uciderea Dorei, iar travestitul nostru se vede nevoit să se salveze de la a-i fi imputată o crimă pe care nu a comis-o. Și, ca jocul să fie și mai palpitant, trebuie să își păzească propria (falsă?) identitate de ochii indiscreți ai polițiștilor... Dar pe măsură ce avansăm în poveste, Fioretos innoadă ițele psihologice, introducînd un nou „personaj”, Fundația pentru Cercetări Sexologice. Astfel, lucrurile se leagă o dată în plus, și conexiunile dintre uciderea Dorei și membrii acestei Fundații capătă vizibilitate. Cu toate că Sascha Knisch va încerca din răsputeri să se aperse și să afle mai multe despre personajul Dora și tabieturile ei, pînă la finalul romanului, nu vom fi niciodată 100% siguri dacă Dora e de fapt Sascha, dacă Dora e în viață sau nu, dacă pe-deapsa pe care a primit-o Knisch are legătură cu crima propriu-zisă ori cu uciderea propriei bărbății.

Elias Canetti și comentarii despre identitate și percepția ei. Probabil că germanii, povestește ironic Fioretos, „cînd se uită în oglindă văd proiecția lor suedeză”. Experiența în mai multe țări l-a făcut pe scriitorul suedez să constientizeze că nu sîntem singurii responsabili de propria identitate, „ea e în egală măsură rezultatul percepției celorlalți”. „Atunci, există un spațiu complex între cei doi poli: identitatea pe care tu o ai și cea pe care alții ți-o atribuie. În cele mai multe dintre cazuri, trebuie să fii conștient de aceste diferențe și să găsești o cale de a negocia între cele două.”

Tot despre identitate s-a vorbit și în cazul recentului episod cu brand-ul de țară al României. Sintagma „fabulospirit” l-a făcut pe Fioretos să se gîndească la comunism și la țările ex-comuniste care găsesc, se pare, în continuare, căi de uniformizare, nu de individualizare.

Aris Fioretos a încheiat întîlnirea de la Facultatea de Litere răspunzînd întrebărilor participanților și prezentînd ediția în engleză și cea în românește a romanului *Adevărul despre Sascha Knisch*. Autorul a mai precizat că a ales să traducă singur romanul din suedeză în engleză, întrucît nu era mulțumit de varianta inițială. Traducerea i-a permis să lucreze din nou la roman, iar varianta în engleză, afirmă Fioretos, e mult mai bună decît cea în suedeză. Traducerea *Adevărului despre Sascha Knisch* în românește îi aparține Gabriellei Eftimie și este făcută după varianta în engleză.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Curent-area

Multă vreme n-am știut ce mă a-trage la muzica făcută de AC/DC. Și nici azi nu cred că știu. Un hard-rock simplu, puternic, fără faoasone sau pretenții, parcă pe calapodul vieții la țară. Țara natală a grupului fiind Australia, totul sună foarte diferit chiar și-n bătrîna Anglie, ca să nu pomenesc de plaiurile mioritice. Aș pune atracția în seama secției ritmice, unde chitaristul Malcolm Young face o partitură invizibilă, să zic așa, dar cît de eficientă. Dar nu pot neglija prestația scenică a chitaristului solo, indescriptibilul Angus Young. Și pot uita vocalistul? Legendarul Bon Scott, actualul Brian Johnson, cu matriță de buldozerist, dotat cu beregată șlefuită pe-o mașină reglată de-un maistru beat, ambii memorabili.

Prima oară i-am auzit – sint, de-acum, 28 de ani – la Radio Europa Liberă, într-un ianuarie sec, în care doar muzica rock și clavecinul bine temperat al lui Bach păreau să fie hrana ce mă ține la suprafață. (Mai erau cîteva chestii, nu intru-n amănunte). Sunetul curat și, desigur, tradițional (în spațiul de cultură anglo-saxon), emis de radioul receptat cu pierderi, m-a izbit și-a mers direct la fibra ce mucezea sub prăfuitele covoare ale zilei. Ce Led Zeppelin, ce Queen, ce Deep Purple (care se și desființase), mi-am zis; AC/DC e trupă, nu glumă! Iar piesa difuzată – ce piesă! TNT (*and dynamite...* – duodie surdina memoradmirăției mele!)

I-am ascultat mereu cu aceeași plăcere de copil căruia i se dă și mîngăie, și terenul. Albumul *If You Want Blood, You've Got It*, difuzat de Radu Teodor în serial, l-am cules fragment cu fragment pe banda ORWO, rulată la viteza 9, mono, să fac economii. (Nici transmisia radio nu era de calitate!) Peste cîțiva ani au intrat în magazinele noastre sociale faimoasele discuri presate de casa Dum-Dum din India. Nu mică mi-a fost bucuria găsind în serie LP-ul *Back in Black*, dedicat memoriei lui

Bon, mort, ca și alți rockeri, la vîrsta cînd se moare pentru legendă. N-am să uit niciodată senzația avută în clipa deschiderii picului negru, la plimbarea privirii pe eticheta casei Atlantic – verde cu roșu, la prima bătaie de clopot scoasă de pick-ul Tesla din doza lui piezomagnetica... Sint bucurii minore, ce ne colorează viața; dacă am fi tot timpul supuși la înalta ficțiune a – cum se spunea în epocă – împlinirilor mărețe (azi se numește carieră, business sau poveste de succes!), sigur am sub-comba înainte să atingem avenurul luminos!

Poate de aceea, simțind cum AC/DC pune sistemul meu nervos sub influența unui cîmp de forțe primare, deloc agresive, am consumat muzica lor în eșantioane neate cîntărite. Rău n-am făcut. Prin '88-'89 am văzut seria de videocl-puri turnate în contextul LP-ului *Fly on the Wall*. Puține sint filmele care parodiază inteligent poncifele show-bizului. Destule au umor, dar se simte în ele ceva căznit, forțat sau forjat să placă. Iar distribuirea rockerilor înșiși în roluri nu e mereu cea mai reușită găselniță. Cei care au centrat scenariul pe aventurile muștei bețive și fumătoare, în barul unde cîntă AC/DC, au pariat corect. Inserția desenelor animate, chestie post-modernă și la modă acum două decenii, nu și-a pierdut prospețimea nici pînă azi.

Au trecut anii. AC/DC este acolo unde și-a propus să fie, ca fanii să o poată găsi, la nevoie. Le-am văzut multe concerte. Faza ce mi-a flamat imaginația s-a petrecut la București, la festivalul rock din 1994. Pe scenă urcase Iris, și-o cam lălăia. Tribunele, după consistenta repriză Cargo, moțăiau așteptînd Jethro Tull sau Paradise Lost. Ei, și Minculescu dezlanțuie deodată *Thunderstruck* și trupa conversuiește atît de bine, cum parcă n-o făcuse niciodată, cu alte piese. Și ce credeți că s-a întîmplat? Hai că știți, nu-i nevoie să vă zic...

Poezia din care nu există ieșire

Doris Mironescu

Adevărul e că Acosmei beneficiază, de la o vreme măcar, de respectul secret (orgoliu underground-ului) al poezilor tineri din noua generație lirică. Nu fac deci figură de curajos recuperator de valori scriind despre el. Mă îndemn totuși să scriu, încercînd să pun cît mai mult în valoare caracterul de operă coerentă al acestui volum. Adevărata operă poetică după asta se cunoaște: este reductibilă, în totalitatea ei, la un numitor comun care o explică, în cazul fericit epuzînd-o. Opera poetică veritabilă este una fără rest, fără anexe, fără „dacă doriți să vedeți”. Ea se conține pe sine între niște limite care par naturale, îi vin ca turnate. Nu există versuri parazitare într-un poem bun, după cum într-o carte valoroasă nu pot apărea poezii slabe sau fără legătură cu întregul. O astfel de carte definitivă este și *Jucăria mortului*: apărută în aceeași formă de la prima ediție, aceea din 1995, pînă la ultima, din 2006, ea nu suportă adăugiri și nici rezumate. În felul său, ea reprezintă o experiență-limită, dincolo de care nu se mai poate merge.

Poezia în paranteză

Poezia lui Acosmei a explodat cu un pocnet modest pe la jumătatea anilor '90, cînd nimeni nu mai avea timp pentru poezie adevărată. De fapt, modestia era a doua sa natură, dacă nu cumva chiar prima. Disprețuind ieșirile în „arenă”, ascuns și tăcut, poetul nu era decît interfața literaturii proprii. Poezia sa este, și ea, de o sinucigașă discreție: în măsura în care își recunoaște lirismul (un lirism invers, vom vedea), îl și pune în paranteze. Iată, de pildă, un poem intitulat *Puțin* și care, într-adevăr, chiar asta exprimă: „(sint liniștit/ mîngîi cu plăcere/ capul răutăților/ mă gîndesc la o-rașul/ unde fumează lăzile de gunoi/ ca niște altare de jertfă// am fost furios/ am tăiat gîtul/ fiolelor// am strigat în oras/ – «am și eu un schelet/ de ce să nu vă fie frică?»// lîngă vitrine/ mă opream/ să-mi aranjez/ puțin scalpul!”.

Jucăria mortului, de Constantin Acosmei, este unul dintre volumele de poezie celebre ale anilor '90. Primele două ediții au fost, din punctul de vedere al promovării, niște eșecuri, cu toată temeritatea întreprinderii în fiecare din cazuri. Cu sprijinul grupului de scriitori din preajma lui Acosmei, ele au construit totuși o faimă *underground* cărții, permițînd, uneori, interesante fenomene de folclorizare, după cum observa Cosmin Ciotloș într-o cronică din „România literară”. A treia ediție a volumului, apărută la Vinea, este, în cele din urmă, una cu șanse de circulație publică. Ediția obligă la o receptare matură, fără uimiri suplimentare în fața originalității poeticii sau a eficienței umorului etc., pentru că au făcut-o alții înaintea noastră. Se cade ca această nouă ediție să fie semnalată nu pentru mîngîierea unor obsesii „canonizante” personale, ci cu dorința unei sincere explicații față de una dintre cele mai bune cărți de poezie apărute la noi după 1990.

SEMNAL

Stelian Turlea, *Darul Ioanei*, ediție cartonată, prefață de Daniel Cristea-Enache, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 528 de pagini, 36.95 lei

„Pe structura tare, incasabilă a unui erou care vede, ca și predecesorii lui campilpescienii, idei, crește *Darul Ioanei*: un roman solid și original, epic la modul polifonic și cu adncimi psihologice care așteaptă să fie explorate.” (Daniel Cristea-Enache)

„Orice text scris de mîna lui Stelian Turlea este inteligent și captivant, are ritm și un patetism sobru, de un desăvîrșit bun-gust. Acesta sint și însușirile romanului *Darul Ioanei*, scris în 1976 și revizuit în 2006. Stelian Turlea este, prin formație și sensibilitate, un autor din vremea noastră, care scrie însă atrăgător, ca autorii de altădată.” (Alex. Ștefănescu)

Roddy Doyle, *Paddy Clarke ha, ha, ha*, traducere din limba engleză și note de Ionuț Chiva, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 396 de pagini, 28.95 lei

Paddy Clarke ha, ha, ha este povestea unui băiat care trăiește într-un cartier muncitoresc, la începutul anilor '60. Împreună cu tovarășii lui, Paddy cuturează străzile, jucîndu-se de-a cow-boy și indienii, făcînd funeralii vikinge sobolanilor morți, scriindu-și numele în cimentul proaspăt sau dînd foc la te miri ce. Iar autorul surprinde senzațiile și limbajul copiilor cu o naturalitate remarcabilă, fără artificii sau sentimentalisme. Tot ce-și doresc aceștia este să se întîmple ceva, orice, înainte de a realiza că lumea se va schimba pentru totdeauna, și nu în bine. Cînd își dă seama că păriții lui sint pe cale să se despartă, Paddy stă treaz cîte o jumătate de noapte, șoptînd întruna formula magică „Terminați, terminați!”. Strategia nu funcționează, însă credința lui naivă reușește în mod miraculos să destabilizeze prejudecățile cititorului, introducînd-l în universul fermecat și fermecător al unui copil care încearcă să înțeleagă lumea adulților.

compromis mizerabil în fața neantului: „(azi m-am plimbat prin azil/ și am cules un buchet de ciorapi/ - «vai sint atît de plăpînzi» spune/ femeia înduioșată și îl pune/ repede în apă să nu se ofilească)”. Cel mai adesea, poemele sale nu conțin decît un gest anodin, ale cărui semnificații simbolice nu uzurpă *fee-ling*-ul lipsit de iluzii din care au ieșit: „înghit în sec – cu urechile infundate”; „mă așez în genunchi cu pieptul/ lipit de calorifer”; „închid ochii deschid gura/[...] mațele cîntă duios”; „am scăpat din brațe/ pe beton ligheanul/ de tablă și am ascultat/ cum sare smațul”; sau, scurt și cuprinzător, ca în poemul numit *Amărăciune*: „(mi-am scos degetele din urechi/ și pe urmă le-am băgat în gură)”. Nu se spune mai nimic, clownul din poem rămîne mai departe clown, numai cu greu îți dai seama că ceea ce face el nu mai seamănă a bufonadă: „(mă devezlesc și mă ridic de pe saltea/ mă întind și apuc dulia și cuprind/ becul cu un capăt al fularului de/ la git - și îl învîrt și îl sting)”. Poemul se numește *Sfîrșit*.

Mortul din pat

Umorul lui Acosmei nu face deloc mai vesel teatrul întîmplărilor din poemele sale. Aparent, nimic reparabil nu se produce, minimele întreprinderi ale figurilor din volum nefăcînd decît să confirme un eșec dinainte scontat. Nimic nou sub soare. Asta pînă cînd observi că toată povestea se învîrte în jurul unui ins care aproape că nu se ridică din pat, decît cel mult ca să-și aprindă o țigară – un chiștoc – de la reșou. Caz tipic de obломovism, de om care amină, consumîndu-și viața în reverie în marginea realității. Dar omul nostru – sau al lui Constantin Acosmei – nu visează la nimic: aprinde sau stinge becul, se rostogolește pe saltea, urmărește cum îi amortește, pe rînd, degetele de la mîna, își pescuiește scame din buric. Aceiași ins își construiește, în lungile lui răgăzuri, ce altceva?, o jucărie: „(am scos citeva oase/ de sub saltea și/ am făcut o morișcă// în timp ce morișca/ se învîrtea mi-am/ împachetat capul/ într-o coală de hîrtie)”.

Se vede acum că gesturile personajului lui Acosmei respectă o ordine. Nu aceea din *Cartea mortilor tibetani*, fi-rește, nu o ordine sacră, dar una care să-i pună în valoare, explorîndu-le, niște limite foarte concrete. Mortul din pat mai păstrează rudimente de simțuri, utile ca să-și demonstreze sieși că a murit. Conștiința lui de sine nu e o reală supraviețuire: „(îmi împing scaunul puțin mai în spate/ și ridic piciorul a-

» **Constantin Acosmei, Jucăria mortului, versuri, Editura Vinea, București, 2006**

mortit pe marginea mesei/ mișc în- cetișor degetul mare ieșit din/ ciorapul rupt – mă trec fiorii)”. Gesturile eroului nu sînt făcute în speranța că asta îl va învia. Strigăte sperate el nu emite, convins dinainte de ineficacitatea lor: „mai bine să deschizi ușa/ și să pui limba/ pe clanța înghețată/ ori să te învîrtești/ în mijlocul casei/ cu mîinile în buzunare/ cu ochii pe var”.

Poezia lui Acosmei marchează o limită, a observat bine O. Nimigean în postfața ediției a doua. E imposibil să te mai întorci înapoi odată ce ai trecut-o. De aceea o și numim limită și nu, de pildă, „excelețanță estetică”. Dacă estetic

se poate persevera, o poezie atît de con- taminată de moarte nu poate alege decît calea tăcerii. Nimigean consemna și posibilitatea eliberării mistice. Nu sînt la curent cu proiectele autorului, dar, în acest punct, cred că și ieșirea mistică ar însemna tot o trădare, oricare ar fi tipul de mistică adus în discuție. Poate doar o reorientare a atenției de la eșecul existențial pe alte forme de eșec, unele mai pitorești decît altele? Greu de crezut...

Constat că, pomicind cu intenții de receptare „matură”, cronica mea la volumul lui Acosmei a trebuit să se încheie circular. Nu există ieșire din poezia lui Acosmei, declar și eu, spășit.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

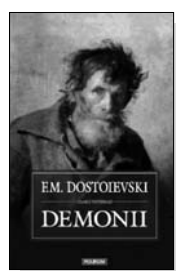
Emil BRUMARU

Tînjesc după munți și dealuri împădurite...

Tînjesc după munți și dealuri împădurite, vîșez livezi imense de cireși, cum este cea de la balamucul din Socola, loc de dulce amintire tocmai din cauza plimbărilor prin rouă, dis-de-diminează, pe cărările barate de melci masochiști, dornici de-a fi striviți cu cizmele de cauciuc, în larma păsărilor euforice, aplecîndu-mi spre gură, din crengile copacilor, carnea proaspătă a fructelor coapte, lucioase, pline de sucuri delicioase, asemenea asistentelor medicale, ființe senzaționale, dotate amarnic, zeițăți numai din cînd în cînd accesibile muritorilor... deprimaților de rînd, cu coapse și sîni pe care nu le voi mai întîlni decît dacă impușc iar un „episod depresiv grav”, poate chiar cu „elemente interpretative!” Îmi lipsește, cu adevărat, mediul rural, statul la țară pe timp indefinit, cu speranțele pierdute, cu iubirile de- raiate, cu manuscrisele ilizibile, cam cum eram la Dolhasca, sau la Coar- nelle Caprei... sau la Fundurii Vechi, în Basarabia, unde am lenevit citeva săptămîni pe la vreo 18 ani (era locul de naștere al tatălui meu!), într-o vacanță de vară, înainte de a mă îmbolnăvi de t.b.c.... sau măcar la Curtea de Argeș (de data asta hoinărind prin pădurile din jurul orașelului lucrat ca o bijuterie... sau citind pe malul rîului, tonolit în nisipul cite unui limb secret, știut doar de mine, zile întregi, numai ro- mane de W. Somerset Maugham, luate din biblioteca unui unchi că- sătorit c-o soră de-a mamei, care avusese pe vremuri cafeana și mese de biliard... cunoscind eu de pe la vreo 4-5 ani atracția, fascinația, adorarea rotunjimii bilelor de marmură sau fildeș, o!). Mă sur- prind cîntînd cărți cu descrieri de natură (am reluat exaltat pe Sado- veanu, recitesc cu glas tare paste- lurile lui Alecsandri, Calistrat Hogaș mi se pare de neîntrecut... și încă...

și încă...) Tind și în literatura uni- versal spre huceaguri și bulboane romantice. În preajma unui scoc de moară respir aerul fraged și hrănace al călătorilor pe coclauri... Mai dăunăzi m-am trezit re- citînd scrisori de Etienne de Séna- cour, din *Oberman*: „Întru în pădu- re cînd soarele nu luminează; după cum răsare, vîd că o să fie o zi frumoasă: merg prin ferigile încă jilave, prin mărăcini, printre cer- boaice (mmmmmmmmmm... nota mea!), printre mestecemii de pe muntele Chauvet: un simțămînt al acelei fericii care se poate întîmpla mă frămîntă cu putere. Mă îmbie la drum, mă cobor, umbu ca un om care vrea să se bucure...”; sau: „Se întunecase și era cam frig; abătut, mergeam fi- indcă nu puteam să fac nimic alt- ceva. Trecui pe lingă niște flori sprînjinite de zid care îmi veneau pînă la brîu. O specie de narcisă înflorise. Mi se năpusti în nări cea mai puternică expresie a dorinței: prima mireasmă a anului. Mă cu- prinse parcă toată fericirea hără- zită omului...” Mă rog... și multe altele... Ca să mă întorc mereu, mereu, cu un soi de scîncet, de plîns abia perceptibil, uneori chiar cu un fel de chițcăt de șoarece prins în capcană, de cîrțiță hăitui- tă... la veșnicile lecturi din *Kafka* (mai ales corespondența, mai ales!!!), din *Blecher*, din *Canetti* (îndeosebi *Limba salvată*, *Facla în ureche*, *Jocul privirilor...*) Da... mi-ar trebui o soară de moșie pe unde... unde să zac în șezlong, într-un chioșc dărăpănat, poddit de volbura fremătătoare, răcoroasă, atent la chicoltele îndepărtate ale slujnicilor îngheșuite prin unghere de rîndași, cu nasul înfundat între coapsele iubitei ideale, veșnic alături mie, de-a pururi devotată dragostei frugale, nerușinate... răs- foind traduceri complete ale cores- pondenței lui *Cehov*, lui *Flaubert*...

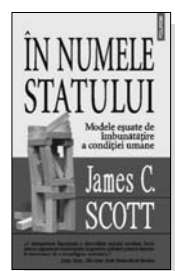
SEMNAL

F.M. Dostoevski, *Demonii*, ediție cartonată, traducere din limba rusă de Nicolae Gane, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 768 de pagini, 55.00 lei

„Cartea pe care ar trebui s-o citească oricine pentru a înțelege natura și semnificația leninismului rămîne romanul *Demonii* al lui Dostoevski.” (Vladimir Tismăneanu)

„Dostoevski nu este indispensabil: satira lui, asemenea celei a lui Jonathan Swift, denunță egoismul, cruzimea, ipocriziile noastre și, mai presus de orice, această infirmitate care este conștiința de sine. Acest Shakespeare al romancierilor își înzestrează personajele cu o intensitate a trăirii pe care doar operele Marelui Will au atins-o și, în plus, le face să poarte povara rușinii, un lucru pe care Shakespeare nu a fost capabil să-l realizeze.” (Harold Bloom)

James C. Scott, *În numele statului. Modele eșuate de îmbunătățire a condiției umane*, traducere de Alina Pelea, colecția „Opus. Științe politice”, Editura Polirom, 552 de pagini, 29.95 lei

În numele statului reprezintă un periplu istoric și comparativ impresionant, desfășurat pe parcursul a trei secole și de-a lungul mai multor continente. O lucrare de o erudicie excepțională, în care detaliile edificatoare ni se relevă strălucit și, în același timp, o solidă critică asumată a aroganței planificatorilor statali, preocupăți de ordine, simplitate, progres și încrezătorii în su- perioritatea viziunii lor. În locul acestor planuri abstracte, simplificatoare și totalizatoare, de îmbunătățire a condiției umane – planuri bine intenționate care au luat, adesea, o turnură complet greșită –, Scott oferă o pledoarie în sprijinul înțelegerii și respectării uriașei complexi- tăți a sistemelor naturale și sociale și al unor forme de intervenție flexibile, descentralizate și bazate pe experiență. Deși critic la adresa statului, volumul nu argumentează în favoarea mulțumirii de sine ori a resemnării, ci a metodelor care pot să mobilizeze – și nu să ignore sau să refuze – cunoașterea practică a cetățenilor de rînd.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Blog

Ați avut vreodată sentimentul că – așa cum îi spunea regretatul Traian Tonescu regretabilului Miron Cozma – se strânge lațul? Exact așa mă simt eu de vreo lună și ceva, de la prima încercare a lui George Onofrei de a mă convinge de utilitatea, ba nu, de *necesitatea* deschiderii unui blog. De atunci, peste tot unde îmi arunc privirea, dau peste informații, comentarii, statistici referitoare la bloguri. Competiții naționale, pe secțiuni, citiri încruciate, polemici între bloggeri... Lovitura de grație, dacă mai era necesară una, a fost un articol semnat de Rodica Zafiu în „România literară”, în care autoarea analiza, cu rigoare bine cunoscută, fenomenul.

Nu am cum să scap de acest tăvălug; și, dacă mă gîndesc bine, nici nu vreau. Nu sînt un mare specialist în computere, dar computerul mă ajută mult în munca de transformare a unei pagini de manuscris într-una care să apară fără nici o eroare într-o publicație. Nu sînt un navigator febril pe Internet, dar Internetul îmi oferă, în momentele cînd am nevoie de el, informațiile necesare. La poșta nu am mai pus o scrisoare de ani buni, fiindcă mi se pare un gest absolut inutil. Un mesaj pe *email* ajunge instantaneu, în orice colț al lumii. Tinerii care vor citi aceste rînduri se vor amuza de faptul că a descoperit și DCE America Internetului, la începutul mileniului al treilea. Dar nu pentru ei scriu acest text, ci pentru cititorii mai vîrstnici decît mine (majoritari, deocamdată) care nu vor să aude de calculator și Internet.

De-abia îmi găsesc explicațiile și motivațiile creării unui *site* propriu, cînd, iată, blogul s-a precipitat, cu toată problematica lui, să mă numere printre victimele con-

sumatoare. Am început să intru pe diferite bloguri, începînd cu cele din „Suplimentul de cultură”, continuînd cu prospărurile de pe „Cotidianul”, și încheind cu premiile la *Blogfest 2007*. Am constatat că, dincolo de varietatea firească a formulelor, se conturează cîteva categorii în care te poți înscrie. Unele bloguri sînt extensii ale articolelor de presă; altele țin de un proiect de scriitor (poet, prozator, diarist) care își explorează posibilele teme, subiecte, dezvoltări literare. Multe își trag substanța din evenimentele și simplele întîmplări biografice.

Cînd, de pildă, Elena Vlădăreanu rămîne închisă în casă, fiindcă i s-a rupt cheia, această noutate apare postată, laolaltă cu rugămintele de ajutorare și cu sfaturile de depanatoare oferite de comentatorii solidari. Citesc așadar un blog fie pentru informația pe care autorul mi-o poate furniza, fie pentru farmecul scriitorului autentic.

Nu sînt nici jurnalist cu acces la informații de la „surse”, nici poet ori prozator al cărui scris să conțene în orice context. Biografia intimă o țin pentru mine, iar fotografiile din străinătate, dacă aș posta, aș stîrni invidii omenești. Subiectele de publicistică mi le rezerv pentru această rubrică, mai ales că am cultul hîrtiei tipărite. Care ar fi, atunci, culoarul pe care să evoluez în această nebulie polifonică? Un blog cu cronici literare, semnate de mine, la cărți importante, semnate de alții. Față de volumele propriu-zise de critică, va apărea posibilitatea comentariilor „la cald”, cu aprobări și dezaprobări, cu noi argumente pro și contra.

Iar dacă nu vor fi comentarii sau vor fi puține, mă voi consola cu o informație din articolul Rodică Zafiu, preluată din „Evenimentul zilei”: „la sfîrșitul lui 2005, în lume existau 50 de milioane de bloguri, majoritatea fără cititorii.”

Manon la Viena și în presă

Bolnav, am amînat aceste rînduri pe care începusem să le aștern pe hîrtie cu o săptămîină în urmă.

Citesc în presa noastră de bulevard că regizorul Andrei Șerban ar fi „dezbrăcat-o pe Manon” și că Anna Netrebko, soprana ce o întruchiează pe scena Operei din Viena, are „picioare impecabile”. Ca și cum la operă se cîntă cu picioarele, iar Șerban ar fi trecut prin Viena în calitate de gigolo...

După un prost obicei, noua montare de la Viena, cu opera lui Jules Massenet, *Manon*, în regia lui Andrei Șerban și scenografia lui Peter Pabst a fost transformată într-un eveniment monden, pîcant și învelit în marmeladă ziaristică: exact marmelada melodramatică despre care regizorul român spunea la conferința de presă că îi repugnă. Dar multe a spus Șerban spre știința unora dintre ziaristi, străini de referințele istorice ale regizorului. Așa se face că, după înțelegerea lor, Andrei Șerban și scenograful cărui îi revine un merit special în succesul spectacolului și-ar fi propus să pună în scenă *Manon* ca pe un film neo-realist, cu un aîș al Avei Gardner din 1954, într-o Franță americanizată (după formula regizorului), dar pentru mulți ziaristi situată în anii... 30 (sic!).

Am văzut doar cel de-al treilea spectacol, cel transmis live de televiziunea austriacă, la 10 martie, și impresiile îmi sînt puțin diferite. Camerele de televiziune dau, desigur, o altă imagine decît o vizionare din sală, dar nu au făcut decît să întărească spusele lui Andrei Șerban despre cel mai mic gest, atingere, care contează în jocul eroilor operii, despre succesiunea de scene de masă și relativ lungile scene intime, în doi. Și, în plus, să demonstreze clar, mi se pare, că nimic din erotismul care înconjoară scenele dintre Manon și Des Grieux nu este grauit, obscen sau nesubsumat libretului operii. Aș mai adăuga una dintre marile calități ale lui Șerban, pe care o împarte cu un Peter Brook, anume de a-i face pe soliști să cînte cu naturaletă, cu maximă expresivitate, din orice poziție.

Exegeților lui Massenet le place să citeze o caracterizare a muzicii și a scenariului ce-i aparține lui Vincent d'Indy, care vorbea despre „erotismul discret și pseudo-religios”. Massenet îi răspundea că nu crede de loc în asemenea marfă, dar că „publicului îi place și trebuie să fim întotdeauna de acord cu el”. Ce-i drept, publicului îi plăcea în ianuarie 1884, data premierii, ca și mai bine de zece ani mai tîrziu, cînd Massenet își definitivă și publica opera; și îi place pînă astăzi, cum o arată reacțiile la spectacolul vienez.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Soprana Anna Netrebko într-o scenă din noua montare a operii *Manon la Viena*

Dincolo de toate acestea înclin să-i dau dreptate unuia dintre ziaristi de la Associated Press care scria în „USA Today” că „Netrebko merită văzută pe scenă chiar dacă ar suferi de laringită. Mimica ei, charisma și simțul rolului fac o plăcere din simpla ei vedere, de la începutul de adolescență cochetă, cleptomana, care descoperă lumea din jur, la situația

de tînră îndrăgostită, femeie de lume și pînă la finalul de femeie distrusă, însă fericită în brațele celui pe care l-a îndepărtat dar a reușit să-l recîștige”. Fiindcă aceasta este în ultimă instanță „l'histoire de Manon Lescaut”, desprinsă din romanul Abatelui Prévost, din secolul al XVIII-lea.

Dar, cum nu toată lumea poate merge la Viena la operă, nici măcar să vadă spectacolul televizat de al doilea canal austriac, rămîn discutate. Aici Anna Netrebko nu mai este imbatabilă. Nici Roberto Alagna nu se poate compara cu cel de acum șapte ani cînd înregistra opera împreună cu Angela Gheorghiu, pentru EMI. Este o versiune de ascultat; cu mare plăcere. *Manon* a fost altfel înregistrată de zece ori și e greu să recomanzi o versiune perfectă. Dar încercați să o găsiți pe cea făcută de soprana Beverly Sills, la Londra, în 1970, pentru Deutsche Grammophon, înconjurată de o echipă perfectă, francofonă, cu o dicție și un stil magistrale. Partenerii ei erau Nicolai Gedda, Gérard Souzay și Gabriel Bacquier, între alții. Sau, alternativă la fel de elegantă, cu Victoria de Los Angeles și Henri Legay, ce deschid o fereastră spre Debussy; corul și Orchestra Operei Comice din Paris, în mare formă, sînt dirijate de Pierre Monteux (un set sub licență EMI France și BMG, republicat în 2000 de compania britanică Testament). Vă veți lămurii imediat că *Manon* nu se cîntă deloc cu picioarele, oricît de impecabile vor fi fost ele.

» Am văzut doar cel de-al treilea spectacol, cel transmis live de televiziunea austriacă, la 10 martie, și impresiile îmi sînt puțin diferite. Camerele de televiziune dau, desigur, o altă imagine decît o vizionare din sală, dar nu au făcut decît să întărească spusele lui Andrei Șerban despre cel mai mic gest, atingere, care contează în jocul eroilor operii, despre succesiunea de scene de masă și relativ lungile scene intime, în doi.

Radio România Cultural
GRABBITI
o interfață a culturilor europene
GRABBITI
o luptă dreaptă în arena diversității
GRABBITI
un român în mîinî – decupat din istoria cotidiană
GRABBITI
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni pînă la joi,
de la ora 14:30
GRABBITI
cu Adela Greceanu și Ioan Budura
fm
Brașov 105 | București 101.3 | Craiova 101.1 | Cluj 101 | Iași 103.1 | Timișoara 100.7

Naomi Watts și Edward Norton, protagoniștii filmului *Vălul pictat*

Ce e în spatele *Vălului pictat*

Am umblat două săptămâni cu romanul *Vălul pictat* al lui W. Somerset Maugham în geantă și n-am reușit să citesc, în metrou, decât 100 de pagini. Văzusem înaintea filmul, deci, conform legii nescrise, cartea trebuia să mi se pară mai bună. Și cartea (apărută la Editura Polirom, în traducerea lui Andrei Bantaș), și filmul mi-au dat o vag egală senzație de plictiseală. Filmul mai mult decât cartea, totuși, pe care aș fi preferat s-o fi citit pe îndelete într-o după-amiază ploioasă de vară, nu între stațiile Unirii și Eroii Revoluției, în vagoane de metrou vopsite cu graffiti. Poate că m-ar fi prins. Însă așa cum curge timpul acum, probabil că n-o s-o mai citesc niciodată...

Filmul lui John Curran, coprodus de către cei doi protagoniști, Edward Norton și Naomi Watts, mi se pare făcut special pentru această, urmind dorințele lor intime și ideile lor după ureche despre cum se scrie un scenariu și cum se regizează un film. *Vălul pictat* aduce uneori cu *Amanul* lui Jean-Jacques Annaud, dar e vorba numai de mirosul fulgurant al unei atmosfere atât de bine recreate în filmul lui Annaud. La Curran asta ține de realități obiective, cum ar fi Asia și silueta unei pălării a eroinei.

Din transcrierea precisă a stărilor din romanul lui Maugham filmul reține ce-i convine. Restrânge din subiect, modifică acțiunea și personajele. Lucrează pe amănunte importante, schimbându-le. De exemplu, eroina Kitty este în roman o femeie frumoasă, ușor snoabă, răsfățată, care se mărită la o vîrstă ușor depășită pentru epoca respectivă. Nu știu ce a fost în mintea regizorului, costumierei, machiorului și a lui Naomi Watts însăși de a trebuit să fie urîțită în așa hal și îmbrăcată mai mereu cu niște capotele indigeste. Știu că decolorarea hainelor și croiala lor tot mai stingheră sugerează traseul social și spiritual al eroinei, dar chiar și așa Kitty e prea prost îmbrăcată, fie și pentru poziția ei socială. Poate că asta e ideea lui Naomi

Watts & Comp. despre un rol de compoziție. De asemenea, scenariul filmul îi face un mare deserviciu personajului interpretat de Norton, Walter, despre care nu reușești să afli că era nebun după nevastă-sa încă de la începutul începutului și care e mereu, indiferent de context, de o scortșoasă dubioasă. Lipsa de comunicare dintre cei doi se transformă în film într-o lipsă de empatie generală care inundă paliererele și elimină orice urmă de emoție posibilă.

FILM

Iulia BLAGA

Cel mai bun lucru: spectaculoasele culmi muntoase

Filmul este rece, dar cu totul altfel decât era cartea – „rece” din pricina scriiturii. Filmul ia romanul și stoarce din el o melodramă unde traseul de la cauză la efect e suspendat, iar personajele devin efigii goale. Nici nu-ți mai pare rău că unele mor. Despre drumul de la pedeapsă la renaștere parcurs de personaje în film nu mai zic nimic. E ca și cum aș lua metroul două stații. Dacă ar fi și în viață atât de ușor să treci prin purgatoriu și să ajungi la iertare...

Fără răutate, cel mai bun lucru în film nu e nici muzica altfel talentatului compozitor francez Alexander Desplat (influențat probabil în rău de scenariu), nici actorii, ci spectaculoasele culmi muntoase care păzesc orizontul ca niște cușme.

Poate că numai Naomi Watts „s-a scos” cu acest film pe care ea și Norton l-au pregătit timp de patru ani, căci, în urma idilei de pe platou cu Liev Schreiber, actrița va naște în curînd. Ce ție și cu viața asta, atât de elegantă și de glumeață cînd dă cu tîla ficțiunii! Liev Schreiber interpretează chiar rolul amantului ipocrit și egoist cu care eroina își înșală bărbatul.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— N-aș fi crezut, zise Vasile Elisav, ca să mai destindă atmosfera (care era destul de încordată în urma intervenției cam brutale a junei de 22 de ani, Nora Aron, vecina lui), „n-aș fi crezut” semnificnd, aici, că nu mă gîndisem la aceasta, ca tocmai noi să avem șansa de a prinde, la un interval de un deceniu (*parve mortalis aevi spatium*), doi ani palindromici, și anume: defunctul 1991 și cel încă în curs, 2002.

— Șansa și onoarea, dom profesor, adaose Nora, persiflindu-l fin.
Vasile nu se adumbri, ci-și continuă imperturbabil micul expozeu numerologic.
— Următorul, zise el, an palindromic va fi abia peste 55 de lustrî.
— 2112, socoti, cuminte, Carmen.
— 55 de lustrî iluștri, zise Nora, luîndu-i pe amîndoi peste picior. De altfel, continuă aceasta, ar fi de spus că și trieniul anterior apocalipticului, vorba vine, 2000, alias MM, este, transcris în cifre romane, și anume: MIIM, MIIM & MIM, tot, după cum se vede, palindromic.
— Un palindrom e reversibil, zise Vasile Elisav, fără să-i pese că rostea, acum, un ditamai truismul; *ergo*, palindromul, adăugă acesta, cartezianizînd (nu *egologic*, ci, oarecum, *alergologic*) ar fi un soi de *anti-timp* sau, cel puțin, un fenomen cu totul altfel decât timpul, i. e. *ganz andere*-le său...

— *Ganz andere*-le ăsta, dom profesor, mă face să-mi cam sară țandăra, îl întrerupse Nora, cu tupeu... Numai că dom profesor nu se descumpăni, continuîndu-și expozeul cu privire la ceea ce se cheamă timp...
— Ireversibilitatea căruia ne doare, grăi pontifical acesta (poncifical, cugetă Nora), după ce, cîndva, ne uluise. Căci ne e dat să facem, încă fragezi, mirabila descoperire că, dacă ore, zile, luni și anotimpuri revin periodic la același număr/nume, singură cifra anului e alta.

— Descoperire ce era, de fapt, o, numai, simplă evidență, o făcu pe cinica Nora Aron.
— Nu mai puțin, însă, ciudată și infailibil elegiacă, zise, pe gînduri, Carmen Carpen.

— Paliativul elegiei, zise Vasile Elisav, e, uneori de ordin ludic: un joc (aritmologic) de-a anii reversibili. Care, se știe, sînt puțini la număr. Fără să-i pese că făcea apel, din nou, la un sărman truism, domnul profesor continuă: 2002 e unul dintre ei. Citindu-l de la stînga la dreapta, sau altminteri, 2002...

— ...e tot 2002, strigară cele două într-un glas, cuprinse de un entuziasm subit.
— 2002 e omofonul, în română, zise Vasile Elisav, cu un umor aproape miortic, al lui „două mii d'oi”. Ciobănaș cu două mii d'oi! Aceasta e varianta optimistă a ciobănașului cu trei sute de oi, dintr-o similitudină-romantă de pe vremuri.
— Care e varianta optimistă, nu se putu abține Nora, a ciobanului ce și-a pierdut oile, pe toate, dintr-o baladă populară: a ciobănașului cu 0 (zero) oi...
— 0 (zero) este zersul fără brînză, completă, vag întrebătoare, Carmen.
— Exact, răspunse Nora, amuzată. Ciobanul/ciobănașul fără oi mulge, cu zel, de zer, zerou!

— Ar trebui, observă Carmen cu justete, să-i mai rămînă... oul.
— Numai că oile nu-s ovipare, zise Nora. Or, „o”-ul din 0-ul invocat e, din păcate, zerul ca atare, – un soi de apă chioară (> *aqua clara*), în faza ei de, încă, tulbure! În rest, singurul lapte fără zer este al oilor azere!

(Continuarea în numărul următor)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radio alternativ

în fiecare zi de la 15.00, cite 5 minute

marți de la 20.00 (în reluare simbăta de la 13.00), cite două ore

Cu George Onofrei și Anca Barabol

Despre o zgardă roșie

Nu mi-am dorit niciodată un câțel. De fapt, de când cu motanul negru-tăciune care sărea de pe acoperișul casei bunicilor direct în corcoduș (iertare pentru amnezia onomastică, aveam doar trei ani când se petrecea acrobaticul fapt și, oricum, nimeni altcineva nu-și mai amintește de cotoiul ăla), mi-a devenit limpede că nu pot alinta decât feline.

Asta pînă cînd am aflat de Fridolin. Care este un câțel fericit. Mă rog, atît de fericit pe cît poate fi un cîine șoricar al cărui stăpîn se numește Willy și care locuiește într-o căsuță frumoasă, aflată în centrul unui orașel. „Dimineața, la prînz și seara, Willy avea grijă să-î umple virf farfuria cu mîncare, și după-amiaza, cînd nu se ducea la școală, ieșea cu el să se joace pe stradă, ori la marginea rîului, ori, ceva mai departe, în pădurea învecinată. Seara îl aștepta în bucătărie coșul său cald, în care Fridolin dormea dus toată noaptea.”

Cînd a împlinit un an, șoricarul și-a dorit un cîrnat de la mezelarul Made. Nu l-a primit. Din pachetul mic, învelit în hîrtie maro, răzbea un straniu miros de pantofi noi. „Doar n-o fi vrînd să-mi dea de ziua mea o pereche de pantofi!”, s-a mirat Fridolin (care, am uitat să vă spun, este un câțel inteligent și, pe deasupra, capabil a se exprima în pur grai omenesc, ceea ce-l face și mai simpatic). Evident, nici eu n-aș oferi cadou o pereche de pantofi cînelui meu, în situația absolut

ipotetică în care aș avea vreunul, ceea ce nu cred să se întîmple vreodată, deși, cum spuneam, Fridolin m-a pus nițel pe gînduri...

Divaghez. Prin urmare, nu, nici nu era o pereche de pantofi, după cum fulgerase gîndul, absurd. Ci o zgardă. „O zgardă – o zgardă roșie de toată frumusețea, bătută în ținte aurii ce sclipeau de-ți lua vederea, nu alta.” Cumpărată cu bani strînși pînă atunci într-o pușculiță galbenă și rotundă, pe care scria „Stringe bani albi, pentru zile negre”. Atît de frumoasă, încît despre ea s-a scris și o carte.

La un moment dat, îți vei da seama că ai pierdut-o

Pentru că o zgardă din piele veritabilă, bătută cu ținte de aur, poate să te bage în cele mai neașteptate încurcături, chiar dacă totul începe ca o zi

perfectă, în care primești biscuiți cu ciocolată și tarte cu cremă. Bunăoară, dacă ai fi în locul lui Fridolin, ai putea să-ți dorești să o arăți Clementinei, fetița-șoricar despre care personajul nostru crede că este o cățelușă foarte frumoasă. Ai putea stîrni invidii, te-ar fugări un bôxer furios și ai nimeri, din întîmplare, într-un vagon de tren, alături de o vacă pe nume Lisa. Iar dacă ești de-a dreptul ghinionist, la un moment dat îți vei da seama că ai și pierdut-o.

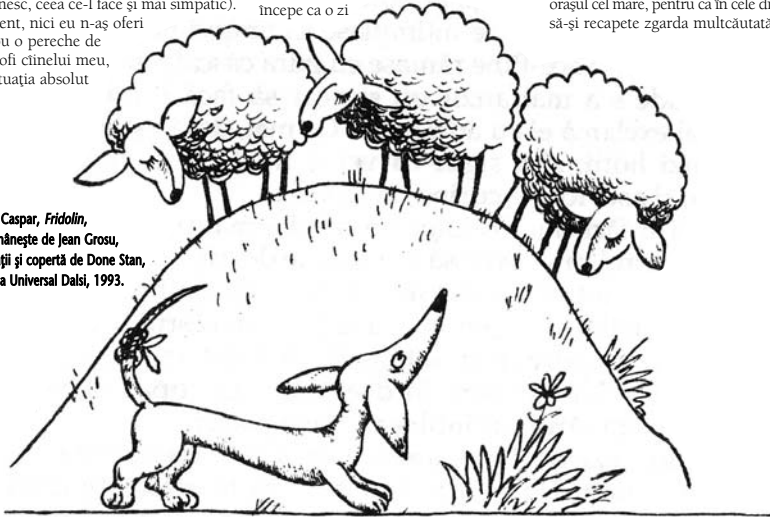
Și așa se va scrie o carte despre Fridolin, în care el însuși va povesti „despre cîinii cei răutăcioși și despre Lisa, despre călătoria lui cu trenul pînă la Biserica-de-Sus, despre urcușul spre pășunile de pe Muntele-cu-Brazi, despre coada lui bandajată, despre funicular și pățania cu vulturii, despre noaptea petrecută în pivnița cu cărbuni și, în sfîrșit, despre poliștul cel bun și bătrînul flașnetar, care îl ajutaseră să se descurce în orașul cel mare, pentru ca în cele din urmă să-și recapete zgarda multcăutată”.

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

Franz Caspar, *Fridolin*, în românește de Jean Grosu, ilustrații și copertă de Done Stan, Editura Universal Dalsi, 1993.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » DOMNUL AVOCAT,

BOBI

Apelez la dumneavoastră cu încredere și speranță. Știu de la cunoștințe comune că vă aveți bine cu judecătorul și de aceea vreau să mă ajutați tocmai dumneavoastră. Pe scurt, sint soție de vameș. Mai detaliat, soțul meu este

polișt de frontieră lingă Galați. Deci vă dați seama, dom' avocat, că la noi onorariul nu e o problemă. Dacă ne iese treaba asta, vom fi cu toții mulțumiți.

Vreau să mă ajutați să dau în judecată Pro Tv pentru daune materiale incommensurabile în valoare de un milion de euro. Că din cauza lor cam atît am avut de pierdut. Mă rog, nu chiar atît, dar să

rotunjim. Au vrut nenorociții să facă un reportaj despre activitatea și eficiența poliției de frontieră. De parcă nu puteau face ceva despre Mutu sau Becali. Nesimțiți. Cred că ați văzut și dumneavoastră, la știri, după baba aia violată de cal, reportajul cu șoferul rus prins că pusese 20 de euro în pașaport ca să fie lăsat să treacă. Era Boris, rachetul. De cinci ani trece pe

acolo, e client fidel și cotizează. Faceți și dumneavoastră un calcul, asta trece de trei ori pe săptămînă – 60 de euro. De-acum, ca să mă exprim civilizată, sula Boris! Și ca el mai erau vreo două sute. Ei, îmi dă mie proteveul banii ăștia? Credeți că țării i-a păsat că Boris a fost prins? Normal, că doar avea în tir Plai și Plugarul cît să fumeze tot județul două luni.

De supărare, soțul meu a rămas impotent. Credeți că putem cere bani și pentru asta? Că toate instrumentele și jucăriile erotice înlocuitoare de soț costă. Plus coaforele, la care am programare din două în două zile, plus masajul cățelului. Astea din ce dracu' le plateam, din salariul de vameș?! Dacă eu îi luam serviciul lui' Esca, din ce mai trăia ea? Bine că are

subiecte tari la știri. Pe pielea mea. Ceva trebuie făcut, domnu' avocat.

Să dezmință tot, să spună că nimic ilegal nu s-a întîmplat la noi în vamă, că totul este în regulă. Că aici nu este nimic interesant și că niciodată nu are rost să vină vreun reporter, că arde benzina degeaba. Avem și noi familie!

Arta underground britanică în anii '80

Institutul de Artă Contemporană din Londra, ICA, a fost fondat la sfârșitul anilor '40 pentru a promova arta nouă care reflecta societatea britanică de după război. Aici au fost organizate expoziții care au lansat artiștii pop britanici în anii '50, de la Richard Hamilton la Eduardo Paolozzi, artiștii conceptuali ai anilor '60-'70, grupul Art and Language și generația internațională YBA (Young British Art). În mai bine de cincizeci de ani, instituția a devenit un reper internațional prin calitatea expozițiilor, dar și prin debaterile organizate pe teme nu tocmai accesibile sau ușor acceptabile ale artei contemporane.

Pe lângă mai multe spații de expoziție, institutul mai găzduiește o sală de cinema experimental, precum și o excelentă librărie unde găsești cărți, cataloage de artă și DVD-uri cu filme rare. Sînt bucurii că am putut cumpăra filmul documentar al lui Guy Debord, *Société du spectacle*.

Pe 23 martie, am avut ocazia de a participa la deschiderea expoziției „The Secret Public/ The Last Days of the British Underground 1978-1988” („Publicul secret/ Ultimele zile ale artei underground britanice 1978-1988”). Anii '80 au fost pentru britanici anii schimbărilor economice și sociale impuse de regimul conservator al lui Margaret Thatcher, ai războiului Malvinelor din 1982, ai timpurilor în care SIDA făcea ravagii, ai dominației mass media comerciale globale. Intotdeauna artiștii autentici au vrut să fie independenți și au reacționat prin arta lor la constrîngerii. Artiștii nevăzuți britanici de acum două decenii au creat propria lor viziune despre universul urban, au parodiat diferitele reprezentări consumiste și, asemenea futuristilor de la începutul secolului, au reprezentat mecanic universul post-industrial al orașelor britanice.

Gorilla Tapes a inventat o „idilă” între Reagan și Thatcher

Artistul Jon Savage a realizat, în fotografiile sale alb-negru ce reprezentau spații publice impersonale, poduri, pasaje sau clădiri distruse, un comentariu asupra alienării și instrăinării rezultate din construcția și structurile de beton; grupul Gorilla Tapes și-a apropiat imagistica media pentru a crea filme video cu o puternică critică asupra thatcherism-ului și conservatorismului lui Ronald Reagan

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

din America. În filmul *Death Valley Days*, Gorilla Tapes a inventat o „idilă” între Reagan și Thatcher inspirată din producțiile siropoase în care a jucat fostul președinte american în anii '40, cînd era actor la Hollywood. Fotografiile lui Wolfgang Tillmans de la sfârșitul anilor '80 sînt o mărturie a universului tinerilor gay din Londra, în perioada în care aceștia își afirmau public identitatea sexuală.

Pentru mine, lucrarea lui Richard Hamilton, una dintre figurile cele mai importante ale artei pop britanice, reflectă cel mai fidel spiritul *underground* al anilor '90. În instalația video *Treatment Room/ Camera de tratament*, el a făcut un comentariu cinic față de folosirea excesivă de către politicieni a mass media și în special a televiziunii pentru a controla masele. Un monitor TV cu imaginea lui Margaret Thatcher este suspendat deasupra unui pat de spital într-o cameră suspect de septică. Lucrarea face aluzie la manipulare, indoctrinare și control. Imaginea „doamnei de fier” este cea care a dominat ecranele televizoarelor britanicilor care nu prea mai aveau posibilitatea să vadă cum minerii din Țara Galilor se luptau cu poliția în disperarea de a opri închiderea minelor.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

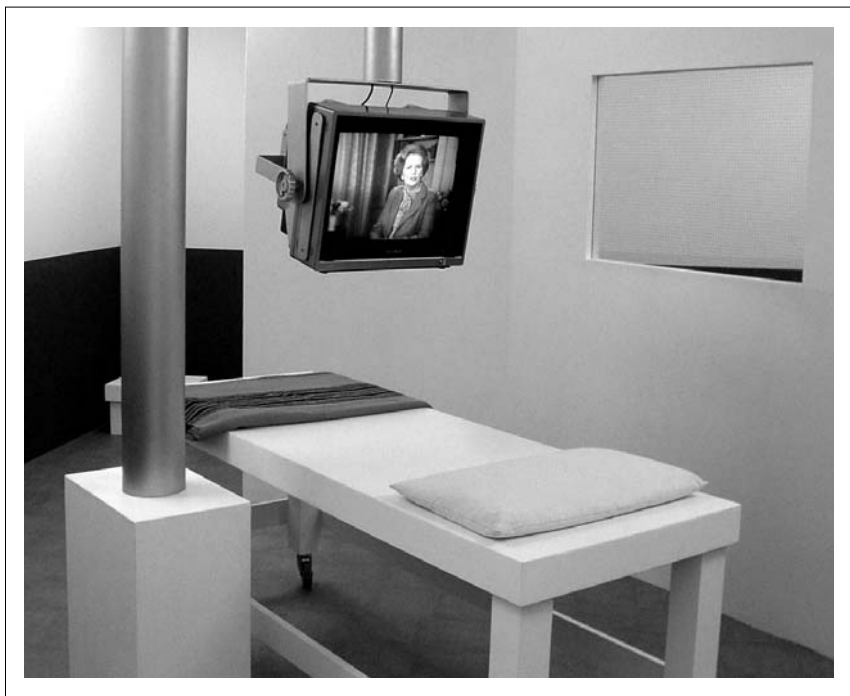

Made in Venezia

Giacomo Casanova este consacrat în mentalul colectiv pentru al său *killer instinct* de seducător, dar și pentru celebra evadare din temnița venețiană Piombi, unde fusese închis, din rațiuni politice, de către Inchiziție, în 1755. În subterana Piombi, una dintre condițiile cele mai neprielnice de viață era atmosfera de saună: aceasta nu îl împiedică, totuși, pe Casanova (un om-cîrțit, pare-se, nu doar ibovnic pretins performant) să sape cu tenacitate dedesubtul patului său, pînă cînd ajunge să degajeze tavanul încăperii de dedesubt, unde intenționa să se ascundă, profitînd de o sărbătoare oficială, și pe aici să evadeze. Planul nu izbutește, întrucît este mutat în altă celulă, iar săpăturile sale sînt descoperite. Dar, odată mutat, Casanova are ingenioasa idee de a săpa nu podeaua, ci tavanul, devenind, astfel, cîrțit în direcția opusă; întrucît este supravegheat cu obstinație de temnicer, Casanova îi propune vecinului său de celulă (călugărul Balbi) să sape tavanul acestuia, urmînd ca, mai apoi, să facă legătura între zidurile celor două celule și să evadeze împreună. Casanova izbutește în cele din urmă să găurească acoperișul închisorii și, alături de Balbi (care îl invocă pe Dante, respectiv ieșirea din infern) se tirăsc pe acoperișul Palatului Dogilor, reușind să plonjeze

în cancelaria ducală de unde, din întîmplare, sînt descuiați de un servitor, izbutind să fugă pentru totdeauna.

Aceasta este povestea reală. Pe cînd mă aflam, însă, în Veneția anulul 2004, am auzit de la niște americano-japonezi (care ronțăiau chipsuri pe Canale Grande și pictau palazzo-uri la repezeală și de mintuală) o cu totul altă poveste. Anume: Casanova ar fi evadat din Piombi nu pe acoperiș, ci săpînd un tunel spre apa Marelui Canal care colcăia sub Palatul Dogilor. Ziceau americano-japonezii că faimosul seducător oropsit de Inchiziție ar fi avut cu sine chiar un soi de costum de scafandru, confecționat de călugărul Balbi din lut, rumeguș, capete de funie și pulbere de grații (?). Cum neobișnuiții mei interlocutori vorbeau pe jumătate în americană, pe jumătate în japoneză (eu nefiind cunoscutoare a limbei nipone), era foarte probabil că voi fi înțeles ceva greșit. Dar nicicum: la sfârșit, turiștii aceia voioși și relativ nepămînteni mi-au spus că signor Casanova ar fi găsit pe fundul Canalului (îmbrăcat fiind el în costumul de scafandru) un soi de club de sirene venețiene Anti-Inchiziție care l-au ospetit oarecare vreme, pînă cînd Casanova însuși a cerut îngăduința să plece ca să își continue destinul ce se anunța spectaculos și fast...

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”.
Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenasy,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Oltenia: Cezar Avramescu, Nicolae Coandă

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/ 413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/ 412146

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Citoritor din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Tipografia de Sud

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

O femeie

Doisprezece ani la rînd (în afară de vacanțele de vară, deși și atunci aveam întotdeauna drum pe-acolo) am trecut pe lângă ea, în fiecare dimineață și fiecare după-masă. Recunosc, nu-i prea dădeam atenție, mă gîndeam la ale mele, mă grăbeam și, dacă-mi intra din întâmplare în câmpul vizual, ori mă făceam că n-o văd, ori mă scribea rău de tot și-o alungam. Culmea e că uneori, la anumite ocazii de maximă importanță comemorativă, poalele-i erau acoperite de coroane de flori. Era ea maiestruoasă în felul ei, dar mai mult arăta a femeie butucănoasă, pietroasă, grosolană, cu brațele greoaie îndreptate spre cer. În loc să se înalțe, parcă se afunda tot timpul în soclul ei, și, din cauză că un picior era ușor îndoit spre spate, dădea impresia că-i scapă pămîntul de sub picioare și cade, tot cade. Ca o balerină bătrînă care, încercînd să refacă niște pași din tinerețe, se-ncurcă și alunecă penibil. Doamna despre care vă vorbesc e statuia Independenței din Iași, o sărmană monstruoasă zitate cu care nu m-am împrietinit niciodată.

Sensul ei original l-am priceput însă de-abia cînd am găsit într-o „Scînteia” din septembrie 1980 relatarea vizitei de lucru la Iași a tov. N.C. și E.C., prilej cu care s-a inaugurat mindra ctitorie a comunismului. Iată: „o femeie cu chip solar, destins, optimist, sugerează nu numai marea idealului împlinit, ci și alesele trăsături ce dau frumusețea și demnitatea femeii române. Prin liniile sale armonioase, această reprezentare statuară, ce ridică deasupra capului flamura victoriei, constituie o înălțătoare expresie a ideii de independență.” Dincolo de diferența de percepție dintre mine și redactorii de la „Scînteia”, apare o problemă destul de supărătoare: adică înainte de '89 femeile române erau atît de imposibil de urîte, niște mame-eve-muncitoare, colosale, stahanoviste 3in1 (mame, soții, lucrătoare) fără nici o urmă de delicatețe sau eleganță? Memoria mea de la 5 ani știe că nu e așa și că statuia asta face parte doar din imaginarul comunist, din arsenalul de sloganiuri și creaturi monstruoase, împotriva naturii. Și că aceste triste chipuri injectate cu limbaj de lemn n-au pătruns nici măcar în fantezia erotică a activiștilor de partid – au fost numai pictate, recitate și sculptate, neexistînd, din ferice, în realitate.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 (46) 120

Dacă nu e moarte, atunci e senilitate. Și invers

Philip Roth are la activ un Premiu Pulitzer pentru *Pastorala americană*, cea mai înaltă distincție a Academiei Americane, Gold Medal in Fiction, un Premiu al Societății Istoricii Americani pentru *Complot împotriva Americii* și controverse iscate, cite-n lună și-n stele, dintre care cel mai des „invocate”: acuzele de pornografie. Acestea fiind datele, aveți toate motivele să vă apropiați de ultimul volum apărut în românește, *Povestea lui Orișicine* (Editura Polirom, 2007, traducere din limba engleză și note de Fraga Cusin).

Ana-Maria Onisei

Poate nu printre cele mai bune scrieri ale americanului (un top ar arăta cam așa: *Complexul lui Portnoy*, *Animal pe moarte*, *Complot împotriva Americii* și... restul), *Povestea lui Orișicine* e totuși de citit pentru că dă piept, fără ocolișuri, cu una dintre marile noastre temeri: degradarea (boala, teama, moartea). Și nici nu-și propune să facă altceva decît să ne treacă prin fața ochilor și-a minții secvențe de viață în lungul evoluției dureroase: copilărie cu joacă, adolescență cu năbădăi, maturitate cu o sumedenie de (re)căsătorii, peste care rinjește, dintr-un colț întunecat, eventualitatea sfîrșitului. De aceea din poveste lipsește ambalajul. Aici nu se vorbește despre „altceva”, pentru a ajunge, printr-rînduri, la „acel ceva”. „Acel ceva” te lovește direct în plex, iar cartea se înșurubează în jurul morții cu sunetul propriei conștiințe.

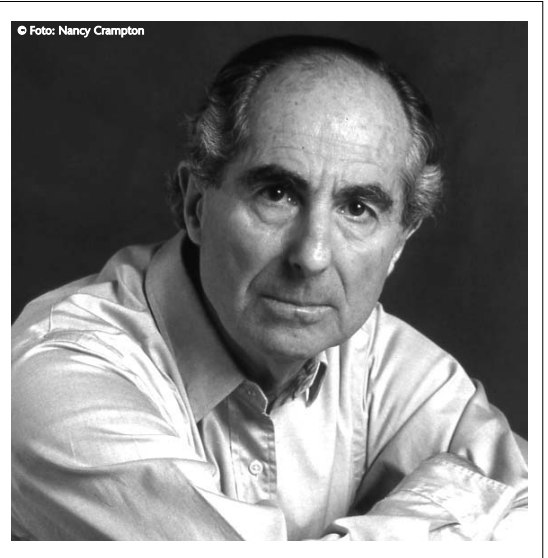
Terapia lui „Vreau să știu!”

În acest sunet cortina se ridică pentru a ne lăsa privirea să pice în gol. Scena în-

mormintării de la început ne desface carnea de pe os și ne plimbă așa, dezgoliți, prin viața personajului principal, aducîndu-ne, în cele din urmă, tot într-un cimitir.

Aici, bolnavul trăiește și observă ritualul îngropării, încheagă a dialog despre mărungișuri „de-ale vieții” – dimensiunea unei gropi, procedul de alegere a locului, mormintele suprapuse, tipurile de lopoți, adîncimea – și se pregătește pentru final prin terapia lui „Vreau să știu!”. Acest *Orișicine*, pronume *nehotărît* devenit substantiv propriu și personaj în toată splendoarea (ne)ființei, va muri la sfîrșitul cărții, încă întreg la minte, adică nu senil, în urma unui stop cardiac.

Citind romanul lui Roth, mi-am amintit de o altă replică, tot pe aceeași „temă”, a personajului Sheboigan din *Krum*-ul lui Radu Afrim: „Vei sfîrși singur. În liniște... să nu te opui... să nu suferi... așa începi să mori... Ți se filfite de Dumnezeu, de speranțe, de sensul vieții... Poate, totuși, speranța... Ea crapă ultima, nu? Tre' să sperî că te vei seniliza”. Și n-o fi asta povestea lui orișicine?

© Foto: Nancy Crampton

» „Erau amindoi doar oase, oase într-o cutie, însă oasele lor erau oasele lui și a rămas în picioare, cît mai aproape de oase, ca și cînd apropierea putea să-l lege de ei și să micșoreze starea de izolare născută din faptul că-și pierdea viitorul și să-l conecteze din nou la tot ce nu mai era. Preț de-o oră și jumătate, acele oase au fost lucrurile care-au contat cel mai mult. Au fost tot ce conta, în ciuda tulburătoare atmosfere de declin care-l înconjura în cimitirul părăginit. Odată ajuns în preajma oaselor, el nu le putea părăsi, nu le putea vorbi, nu putea decît să le asculte cînd vorbeau între ele.” – Philip Roth, *Povestea lui Orișicine*

Leipziger Büchmesse (I)

O fi lung drumul spre casă, dar nici cu cel spre aiurea nu mi-e rușine. Săptămîna viitoare împlinesc 33 de ani și simt cum îmbătrînesc. Nu mă alint. Pe bune. Probabil de asta nu prea mă mai dau ușor plecat din casa mea, din orașul meu, în fine, din țara mea (și nu pentru că ar fi mai grozave decît alte case, orașe sau țări, ci doar pentru că-s ale mele). Cu vreo doi ani în urmă, m-aș fi bucurat să trag o fugă și pînă la Chișinău. Cu vreo lună în urmă, cînd am fost invitat de către Ministerul Culturii să țin o lectură publică în cadrul

Tîrgului de Carte de la Leipzig, am luat-o mai degrabă ca pe un business, mai puțin ca pe un voiaj de plăcere.

De la Iași plecî *fresh*, proaspăt bărbierit. Pînă să ajungi la București, mergînd cu trenul, ți crește barba la loc. Noroc că în cazul de față nu am fost singur la drum, fiind însoțit de bunul meu prieten Dan Lungu (și el invitat pentru o lectură publică). Adevărat, mi-a crescut barba pe tren, dar măcar nu am fost conștient de asta, nu am simțit cum se lungeste fiecare fir în parte.

Am plecat din București eu, Dan Lungu și domnul Carol König – trimisul Ministerului, o persoană deosebită, care face cîinste instituției. Am ajuns la Leipzig, cu escală la München, cîrînd în trei cincisprezece colete cu cărți. N-a fost un infern, dar nici prea plăcut nu-i să le plimbî prin cărucioare, vâmi, aeroporturi, taxiuri.

Astăzi (scriu articolul pe 21 martie) am aranjat standul României. Ne-a fost destul de greu să găsim un concept de aranjare a cărților. Ca să nu fiu acuzat de vreu *parti pris*, nu vreau să nominalizez aici

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

edituri. O să spun mai întîi că au fost vreo trei-patru care au trimis mulți autori români de raftul întîii, cu care ne mindrim și pentru care o să facem tot posibilul să-i recomandăm aici. Apoi că a existat o editură importantă pe care abia așteptam s-o găsim în coletele cu cărți și s-o pun la vedere, dar care a refuzat să participe. Și mai trebuie să mai spun că nu pot înțelege cum unele edituri așteaptă să fie bine reprezentate și să reprezinte România la un tîrg interna-

țional de carte din Germania, trimițînd cărți precum *Spaniola fără profesor*, *Lumea dinozaurilor* sau romane polițiste, în traducere din limba engleză.

Una peste alta, numai dacă iau în calcul că avem în stand cărțile a peste o sută de scriitori români apreciați acasă (mulți dintre ei deja traduși în limbi străine), cred că România se prezintă aici ok. Însă, cum manifestarea începe abia miine, o să revin cu detalii și concluzii săptămîna viitoare, după spartul tîrgului.